

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 75 · 15. mai
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 15. mai 2019 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 75):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Sak nr. 1 [10:00:15]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Torbjørn Røe Isaksen, Ola Elvestuen og Iselin Nybø vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Martin Henriksen.

Martin Henriksen (A) [10:00:45]: Mitt spørsmål går til forsknings- og høyere utdanningsministeren.

Planene om å endre strukturen og studiestedene ved Nord universitet har skapt stor debatt. Det er ikke vanskelig å skjønne hvorfor. Bekymringen er at utdanninger som sørger for at man får fagfolk til yrker som er viktig for velferden vår, bygges ned. Vi står overfor en mangel på sykepleiere, på lærere og på IKT-kompetanse, og vi skal forberede oss på å gi etter- og videreutdanning til mange flere i et arbeidsliv som endrer seg raskere enn før. Da må det finnes gode utdanningstilbud over hele landet, inkludert desentralisert utdanning som gir mulighet for folk med barn, hus og lån til å ta utdanning nær der de bor.

Spørsmålet nå er hva regjeringa vil foreta seg videre. Så langt har signalene vært sprikende og uklare. Det var regjeringa selv som tok initiativ til sammenslåingen til universitet. Det var regjeringa som deretter ba Nord universitet om å endre struktur, og det var høyere utdanningsministeren selv som i januar dukket opp på styremøtet til universitetet for å fortelle at styret måtte gjøre alt de kunne for å oppfylle kravene om å være universitet. Men det var også regjeringa som, da reaksjonene på forslaget fra styret kom, sendte et brev om at de også måtte ta hensyn til regionale behov.

Disse sprikende signalene er vanskelig å tolke for universitetet og for regionale og lokale myndigheter – og til slutt for Stortinget. Nå er det sånn at statsråden har innkalt til etatsstyringsmøte mellom statsråden og Nord universitet den 4. juni, og dette er – ved siden av tildelingsbrevet og utviklingsavtalen – statsrådets sty-

ringsverktøy overfor universitetet. Struktur blir et tema, og statsråden har da sjansen til å rydde opp.

Spørsmålet til statsråden er da: Hvilke tydelige beskjeder vil statsråden komme med om veien videre for Nord universitet på etatsstyringsmøtet 4. juni for å rydde av veien usikkerheten om veien videre?

Statsråd Iselin Nybø [10:03:02]: La meg først si at jeg synes det er bra at det er et så stort engasjement rundt Nord universitet. Jeg mener at vi skal ha mer engasjement for høyere utdanning, ikke mindre engasjement. Nå har vi jo sett et voldsomt engasjement for det universitetet i det siste, og det er helt riktig som representanten sier, at jeg er opptatt av at universitetet i nord – akkurat som jeg også er opptatt av alle andre universiteter og høyskoler vi har – hele veien skal streve etter å bli bedre, og hele veien må utvikle seg og jobbe for å styrke det tilbudet de har, og den forskningen de driver med.

Jeg mener også at et universitet og en høyskole har ansvaret for å sørge for at vi utdanner befolkningen vår til viktige yrker, og at næringslivet og regionen de sogner til, får den arbeidskraften de trenger. Jeg mener ikke at det er blandede signaler, jeg mener at et universitet eller en høyskole må klare å gjøre begge de to tingene. De må både ha fokus på å løfte kvaliteten og stadig bli bedre på de utdanningene de gir, og den forskningen som skjer der, samtidig som de må levere kompetansearbeidskraft til regionen de sogner til. Det er ikke blandede signaler; det er å ha forventninger om at de klarer å gjøre to ting på én gang – og det skal våre universiteter klare.

Vi driver jo styring; vi har ulike måter å gi signaler til våre universiteter på. Blant annet er eierdialogen vår og etatsstyringsmøtene sånne arenaer. Nå er det ikke statsråden selv, men departementet, som bruker å møte på dem. Da har vi en rekke ting vi kommer til å ta opp. Blant annet vil også strukturen og framtiden til Nord universitet være en del av det som kommer til å komme opp, i tråd med det som er utviklingsavtalen med universitetet.

Martin Henriksen (A) [10:05:03]: Jeg takker for svaret.

Jeg er usikker på om det var svar på spørsmålet jeg stilte. Situasjonen nå er at styret har fått ulike signaler om hvordan de skal legge opp veien videre for Nord universitet. Det er vanskelig å tolke dette som noe annet enn at regjeringa prøver å si to ting på én gang. Dersom regjeringa hadde vært så opptatt av regionenes behov og å oppfylle det behovet i kompetansereformen som statsråden og for så vidt statsministeren i forrige spørretime ga uttrykk for, ville man ha gjort det tindrende klart i tildelingsbrevet underveis.

I går hadde regjeringa sjansen til å vise at man ville styrke Nord universitet og gi dem en bedre mulighet til å oppfylle kravene til å være universitet. Da ble revidert nasjonalbudsjett lagt fram. Men beskjeden der var ikke at det kom studieplasser eller stipendiater eller annet økonomisk handlingsrom til Nord universitet som gjør denne jobben lettere.

Basert på de reaksjonene som statsråden nå ser – bekymringen i Namsos, i Nesna, i Sandnessjøen, i Stokmarknes og for så vidt også i Bodø – vil hun vurdere å be styret ta en ny runde på de forslagene de har kommet med?

Statsråd Iselin Nybø [10:06:09]: Jeg har sendt et brev til styret. Det sendte jeg før styret behandlet rapporten fra rektor og sendte den ut på høring. Nå skal styret få gjøre den jobben de skal gjøre. Nå er tiden for alle aktørene til å komme med sine innspill og tiden for politikerne til å diskutere det. Men det er jo nå næringslivet, det er nå kommunene, det er nå fylkeskommunene skal få komme med sine saklige innspill til den behandlingen som Nord universitet skal gjøre. Og da er det slik at rektor først skal legge fram en innstilling til styremøtet, som skal være 26. juni, og så skal styret ta stilling til det.

Jeg er helt uenig med representanten når han prøver å framstille signalene som har kommet fra meg og Kunnskapsdepartementet, som blandede og uklare signaler. Jeg mener at vi må kunne ha forventninger til at våre universiteter kan gjøre to ting på én gang: De må både kunne løfte kvaliteten og sørge for at regionen får nødvendig arbeidskraft. Vi kan ikke forvente mindre av universitetene våre enn at de klarer å gjøre begge deler.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Eirik Sivertsen.

Eirik Sivertsen (A) [10:07:23]: Jeg deler statsrådens oppfatning om at Nord universitet er viktig, og jeg skjønner veldig godt hvorfor det engasjerer, fordi det er viktig for alle som bor i den nordlige delen av Trøndelag, og det er viktig for alle som bor i Nordland. Universitetet spiller en sentral rolle i å utvikle den landsdelen til å møte framtidens utfordringer, enten det er i offentlig tjenesteproduksjon eller det gjelder de behovene vi har for å utvikle det fantastiske næringslivet vi har.

Statsråden har stor tillit til styret, men var selv inne på at den strukturendringen som det er lagt opp til nå, er en konsekvens av den bestillingen som departementet har gitt i oppdragsbrevet og gjennom utviklingsavtalen med universitetet, og at det vil være et tema i etatsstyringsdialogen 4. juni. Hva vil departementet si om strukturen for de framtidige campusene ved Nord universitet i etatsstyringsdialogen 4. juni?

Statsråd Iselin Nybø [10:08:19]: Først og fremst handler jo dette fra Kunnskapsdepartementets side om den utviklingsavtalen som er inngått med Nord universitet, og også prosessen rundt universitetets gjennomgang av sin studiestedsstruktur. Det er viktig for oss at det skal være en ryddig prosess, og nå vil alle aktørene der ute få anledning til å komme med sine innspill.

Utgangspunktet i universitets- og høyskoleloven er at det er universitetene selv som skal bestemme sin struktur. Jeg har jo registrert at Arbeiderpartiet har vært høye og mørke i denne saken. Jeg vil også kalle det å snu kappen etter vinden, for da vi behandlet strukturen i forrige periode, sto også Arbeiderpartiet bak den. Arbeiderpartiet har også vært med på innstillingen der. Der står det, og nå siterer jeg:

«Det må også i fremtiden, slik det er i dag, være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedstruktur innebærer.»

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:09:24]: Jeg merker meg at statsråden ikke vet hva hun skal kommunisere om den framtidige campusstrukturen til universitetet 4. juni. Hun svarte i hvert fall ikke på det spørsmålet.

Jeg er uenig i at dette framstår som en spesielt ryddig prosess. Tvert imot er det ganske uryddig, fordi signalene er blandet: Statsråden sender et brev til styret samme dag som de behandler saken, og som går rett inn i sakslisten. Statsråden møter opp på styremøtet og har tydeligvis synspunkter på det styret gjør. Det står i motstrid til påstanden om full tillit til styret.

For øvrig er det jo sånn at Nord universitet er et produkt av en fusjon som regjeringen har presset igjennom, mellom Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Nesna og Universitetet i Nordland, og som har gitt kvalitetsutfordringer. Det er altså et politisk skapt problem, men regjeringen stiller ikke opp – de valgte å ikke stille opp i går – med penger til universitetet for å løse de kvalitetsutfordringene de har blitt påført av den fusjonen som regjeringen har presset gjennom. Når har statsråden tenkt å stille opp for universitetet og hjelpe dem med å løse den utfordringen de nå har fått i fanget?

Statsråd Iselin Nybø [10:10:24]: Jeg har et visst behov for å rydde opp i en del ting. Det er riktig at jeg var på styremøte i Nord universitet tidligere i år. Det var før rektor hadde lagt fram denne rapporten, og dette var således ikke tema for den dialogen jeg hadde med styret der. Da snakket vi om de utfordringene som Nord universitet har, og det er en del utfordringer de står overfor, men jeg har god tro på at de skal klare å hånd-

tere dem. De har nå en fungerende rektor, de har et godt styre, og jeg har tillit til det styret som jeg har, jeg har tillit til at styret nå skal ha en ryddig prosess, en prosess som er åpen. De har sendt ut rapporten til rektor på høring. De vil nå få innspill – de vil få alle de synspunktene og alle de innvendingene som er der ute. Så skal rektor legge fram en innstilling, og så skal styret behandle saken. Jeg er uenig i at jeg har gitt blandede signaler. Jeg har gitt signaler om at vi forventer to ting av universitetet, både at de jobber med kvalitet og at de jobber med å få levert arbeidskraft til regionen.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:11:28]: Jeg merker meg at statsråden har tro på at dette skal bli fint og flott. Men nå er det andre uken på rad at dette er et tema i spørretimen i Stortinget, og man driver fortsatt og rydder opp. Jeg hører fortsatt ikke noen ting om hva statsråden vil gjøre, men hun redegjør for hva styret og rektor gjør.

La meg da gå over til et annet tema, som statsråden tidligere har vært veldig opptatt av og uttrykt seg veldig tydelig og eksplisitt om, både skriftlig og muntlig, og det er knyttet til finansieringen av og forskjellen mellom de såkalte gamle universitetene og de nye universitetene, som har kvalifisert seg til å bli universitet i henhold til kvalitetskravene i universitetsloven. Statsråden har som opposisjonspolitiker og stortingspolitiker vært veldig tydelig på at her er det en historisk skjevhet som må rettes opp. Nå sitter hun med makten. Når har hun tenkt å gi Universitetet i Stavanger, Universitetet i Agder og Nord universitet, bl.a., forutsetninger for å kunne løse den oppgaven hun som statsråd velter over på dem – og som for Nord universitet har dramatiske konsekvenser for Namsos, Sandnessjøen og Nesna?

Statsråd Iselin Nybø [10:12:24]: Det er riktig at det er ulik finansiering mellom universitetene våre. Det skyldes i hovedsak historiske forskjeller og prioriteringer som tidligere regjeringer og storting har gjort. Det skyldes ulik studieportefølje, og sånn er det jo. Vi har brukt en del penger på å rette opp den skjevheten, både på Universitetet i Agder, på Universitetet i Stavanger og på Nord universitet. Det har vi gjort gjennom bl.a. å tilføre de tre universitetene et betydelig antall stipendiatstillinger og studieplasser. Når det gjelder Nord universitet, har de fra 2014 til 2019 fått 105 studieplasser og 67 rekrutteringsstillinger. De har hatt en realvekst på over 6 pst. Utfordringen til Nord universitet er ikke det umiddelbare behovet for penger, for de har ca. 150 mill. kr stående på bok. Deres utfordringer er knyttet til det større bildet, men det består også av flere ting;

det består av NOKUT-godkjenningen, men også generelle utfordringer som de har.

Presidenten: Siv Mossleth – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Mossleth (Sp) [10:13:44]: Mandag var det folkemøte om lærerutdanningen på Nesna. Jeg var der – i lag med 300 andre. Innleggene var sterke. På Nesna er det blitt utdannet gode lærere i over hundre år. Skolen ble lagt til Helgeland fordi det manglet lærere i nord. Det mangler fortsatt lærere i nord. 10,3 pst. av lærerne i Nordland oppfyller ikke kompetansekravene.

Sammenslåingen til Nord universitet er blitt en historie om falske løfter. Løftet om å opprettholde og videreutvikle aktiviteten på etablerte studiesteder er brutt. Elever og lærere på Nesna får presentert tall og konklusjoner som skjuler de gode sidene ved studiestedet. Når Nesna har høyere søkning, oppmøte, gjennomføring og studietilfredshet sammenlignet med bl.a. Bodø, hvorfor går likevel ministeren imot havfolket, distriktsfolket, fjellfolket i nord? Og hvorfor velger statsråden å snakke ned Nesna som utdanningssted?

Statsråd Iselin Nybø [10:14:50]: Jeg har ikke snakket ned Nesna som utdanningssted, jeg er tvert imot opptatt av å snakke opp de universitetene og høyskolene vi har. Men vi må være ærlige om at det også er noen utfordringer.

Når det gjelder lærerutdanningen spesielt og behovet for lærere i fremtiden, har representanten helt rett: Vi har noen store utfordringer foran oss, særlig i de tre nordligste fylkene. Derfor har regjeringen også lagt inn en rekke incentiver for å øke rekrutteringen. Vi har gitt universitetene våre penger til å drive rekrutteringsarbeid, men vi har også – i den ordningen vi har gitt for nedskrivning av studielån – stimulert ekstra dem som velger å flytte nordover og ta seg en jobb i et av de tre nordligste fylkene. De vil kunne få ca. 50 000 kr ekstra i nedskrivning av studielån.

Men de argumentene som representanten kommer med nå, bekymringen rundt manglende lærerutdanning på Helgeland, akkurat de argumentene må jo styret ta med seg når de skal fatte beslutningen rundt studie- stedsstruktur i juni.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:16:05]: Studiesteder som f.eks. Nesna og Namsos har bedre resultat enn større studiesteder når studenters trivsel blir målt. Opp mot 90 pst. av studentene ved Nord universitet gjennomfører – og rekrutteres til relevant jobb underveis i eller raskt etter endt utdanning. Dette er et ønsket

resultat av studier, men rektor vil utarme og legge ned flere studieplasser.

Statsminister Solberg sa til NRK at universitetene ikke bare må se på doktorgrader, men også på de desentraliserte utdanningene. Partilederen i Venstre, Skei Grande, kalte forslaget «et snøskred ned i hodet». Statsråd Nybø skrev brev om at Nord-styret må vurdere saken nøye, utover rektors vurderinger. Signalene går i alle retninger. Statsministeren sa at det var en grunn til at statsråden sendte styret et brev. Hva er grunnen til at statsråden sendte dette brevet? Og vil hun – eller vil hun ikke – opprettholde alle disse utdanningsstedene?

Statsråd Iselin Nybø [10:17:08]: Det er jo et uvanlig skritt å gå til, å sende brev til et styre før de skal behandle en sak eller en rapport som kommer fra rektor. I alle fall har ikke jeg gjort det før, og det har jo blitt avholdt en del styremøter på de ulike universitetene og høyskolene også i min statsrådstid.

Grunnen til at jeg gjorde det, er ganske enkelt fordi jeg opplevde den rapporten som rektor la fram, som veldig fokusert på den delen av oppdraget til Nord universitet som handler om å styrke kvaliteten – kvaliteten på forskningsmiljøene, kvaliteten på det faglige miljøet rundt undervisningen som skal gis. Jeg mener helt bestemt at et universitet må klare å ha to tanker i hodet på én gang, og brevet mitt var ment å understreke overfor styret at de også må tenke på den andre delen av samfunnsoppdraget, som handler om å levere kompetent arbeidskraft til næringslivet og til arbeidslivet i regionen. Det var bakgrunnen for at jeg sendte brevet.

Nå har styret valgt å legge det ut på høring, og alle kan komme med sine innspill.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:18:28]: Denne runden viser at dette er en alvorlig sak. Det er en alvorlig sak for det utdanningstilbudet det omhandler og for det regionale nærings- og arbeidslivet i denne delen av landet.

Det er slik at regjeringen har gitt veldig doble signaler – litt utydelige signaler, vil også noen si. Når statsråder og partiledere reiser rundt og uttaler seg i avisene om at det kom som et snøskred i hodet på dem, og at det er en bakvendt strategi i forhold til det en bør ha, er det klart at det skapes noen forventninger. Da kan en ikke igjen komme til Stortinget og gjemme seg bak formaliteter. Det er det jeg opplever at statsråden gjør her i dag, for jeg opplever at strategien hennes er å si at nå er det høringsprosess og nå skal vi avvente styrets beslutning.

Men hvis styret velger sentralisering – hva gjør regjeringen da? Hvis styret velger å ta til etterretning det rektoren sier, og bare legger vekt på det ene beinet, som

statsråden sier, og ikke det andre – hva gjør regjeringen da? Tar de da grep, eller har de tenkt å gjemme seg bak skjortene på styret?

Statsråd Iselin Nybø [10:19:32]: Jeg forholder meg til der vi er i prosessen nå. Nå har styret lagt rektors rapport ut på høring med en rekke tilleggsbestillinger som de ønsker svar på. Nå skal alle få anledning til å komme med sine innspill før rektor på ny skal legge fram en innstilling for styret, som de skal behandle på sitt styremøte 26. juni.

Jeg har ikke tenkt å stå på Stortingets talerstol og svare på hypotetiske spørsmål om hva som kommer til å skje hvis sånn eller slik. Jeg har stor forståelse for at dette er noe som skaper et stort engasjement der ute, og at det er noe som skaper bekymring der ute. Nå er det en høringsrunde der akkurat disse bekymringene skal komme fram, der fakta skal komme på bordet, og der vi skal se på de ulike hensynene. Så må styret og rektor få legge fram en innstilling, og styret må behandle den saken, og jeg forholder meg til at jeg har et styre. Jeg har et godt styre, jeg har et styre som jeg har tillit til. Så jeg avventer styrets behandling av saken.

Presidenten: Marius Meisfjord Jøsevoll – til oppfølgingsspørsmål.

Marius Meisfjord Jøsevoll (SV) [10:20:46]: I etterkant av rektor ved Nord universitets famøse innstilling til ny studiestedsstruktur er det kommet fram at flere av de nye universitetene, og de som søker om universitetsstatus, også vurderer nedleggelse og dramatiske endringer av studiestedsstrukturen, som vil medføre en kraftig sentralisering. For å stoppe denne sentraliseringsbølgen som nå ruller over Utdannings-Norge, holder det nok neppe at statsråden sitter på sitt kontor og skriver brev til ledelsen ved universitetene.

Er statsråden fra det forgangne distrikts- og skolepartiet Venstre komfortabel med hva som kan se ut som en radikal endring av Utdannings-Norge, og kommer i så fall statsråden til å gjøre noe som helst med denne utviklingen?

Statsråd Iselin Nybø [10:21:27]: Jeg føler nok en gang behov for å understreke at det var et bredt flertall i Stortinget da vi behandlet strukturreformen, som sa at det også i framtiden – sånn som det er i dag – må være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedsstruktur innebærer. SV var også en del av det flertallet. Jeg forholder meg til at vi har styrer ved universitetene som mye bedre enn meg kjenner de ulike behovene, som kjenner hva som er problemene, hva som er utfordringene – hvor går det

bra, hvor får vi ikke studenter, og hvor trenger vi å gjøre noen grep?

Jeg har ikke tenkt å stå på denne talerstolen og diskutere eventuelle nedlegginger på andre universiteter. Nå har vi en situasjon i nord. Der har styret sendt en rapport ut på høring. Det er ikke fattet noen beslutning der ennå. Det vil ikke bli gjort før rektor har lagt fram en innstilling og styret har behandlet den saken i juni.

Men jeg registrerer at det er blitt en debatt om studie- stedsstruktur, men det må også handle om at vi skal gi god utdanning rundt omkring i landet.

Presidenten: Marius Meisfjord Jøsevold – til oppfølgingsspørsmål.

Marius Meisfjord Jøsevold (SV) [10:22:36]: Det er helt riktig som statsråden sier, at det var et bredt flertall som fattet dette vedtaket i Stortinget. Samtidig står det veldig eksplisitt både i fusjonsplattform og i vedtak at den eksisterende studiestedsstrukturen skal bestå, og Nesna har aldri fått muligheten til å utvikle seg i tråd med disse styringssignalene eller i tråd med den fusjonsplattformen, nettopp fordi vi har en regjering som ikke har ønsket den utviklingen. Og når man snakker om at det er kvalitet som skal ligge til grunn – vil det ikke da være naturlig å se på resultatene til lærerutdanningen på Nesna, som ligger i norgestoppen både når det handler om trivsel, og når det handler om eksamensresultater?

Statsråd Iselin Nybø [10:23:18]: Når styret skal fatte sin beslutning etter at rektor har gitt sin innstilling, skjer det etter at det har vært en bred høring. Jeg regner med at alle disse argumentene som representanten Meisfjord Jøsevold nå legger fram, også vil være en del av den høringen. De sitter med oversikt over totalbildet, og det er på bakgrunn av det de skal fatte sin beslutning.

Dette vil jo være argumenter, akkurat som andre argumenter, som vil komme på bordet. Men det er altså ikke fattet noen beslutning og vil heller ikke bli fattet noen beslutning før etter at rektor har lagt fram sin innstilling til styremøtet i slutten av juni.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sandra Borch (Sp) [10:24:16]: Mitt spørsmål går til klima- og miljøministeren.

I går kunne vi lese i Nationen at statsråden ønsker å halvere antall rovviltneemnder. De regionale rovviltneemndene har flere ganger skapt hodebry for regjeringen, fordi de på en profesjonell og systematisk måte har fulgt opp Stortingets vedtak om hvordan rovdryartene skal forvaltes. De bringer også viktig lokal kompetanse inn i norsk rovviltforvaltning.

Det samme kan ikke akkurat sies om regjeringen. Og det må bare konstateres at når rovviltpolitikken har fjernet seg fra det Stortinget har vedtatt, skyldes det at regjeringen ikke respekterer Stortingets klare bestillinger.

Nå ser det imidlertid ut som om klimaministeren har funnet svaret på dette problemet, nemlig færre nemnder – ja, nærmere bestemt en halvering av antall nemnder. Kanskje man tenker at dette vil føre til mindre bråk og mindre oppmerksomhet rundt regjeringens overprøving av demokratisk fattede vedtak. Det blir i alle fall langt færre medlemmer å være uenig med.

Rovviltneemndene var en del av rovviltforliket i 2011, og hele systemet skal sikre lokal og regional forvaltning. At regjeringen nå åpenbart arbeider med en så omfattende endring som å halvere antall rovviltneemnder, er helt i strid med rovviltforlikene.

Med forslaget som nå presenteres, blir det færre nemnder, færre medlemmer og større geografiske områder å forvalte. At dette skal representere en forbedring, er vanskelig å se.

Spørsmålet er om statsråden egentlig vil de lokale rovviltneemndene til livs. Da hadde det nok vært enklere for statsråden å føre en politikk i tråd med Venstres program og med Høyre og Fremskrittspartiet som baksetepassasjerer.

Dette forslaget betyr store endringer i de regionale rovviltforvaltningene og er et tydelig brudd på Stortingets vedtatte politikk. Når tenker statsråden å ta dette forslaget til Stortinget?

Statsråd Ola Elvestuen [10:26:24]: For det første er dette en direkte oppfølging av det som er Stortingets politikk. Det er en oppfølging av rovviltforliket i 2011 – riktignok er vi på etterskudd, men innen fem år skulle man altså gjøre en evaluering av rovviltforvaltningen, deriblant også rovviltneemndene.

Så er det ikke noe som er sendt ut på høring ennå. Det vi har hatt, er et informasjonsmøte med rovviltneemndene, som vi har jevnlig. Nå hadde vi det – jeg tror det var 2. mai – på Gardermoen, hvor vi presenterte hva som ville bli sendt ut på høring framover, deriblant dette forslaget. Det som da ble presentert, er sendt over og tilflytt Nationen – det skal ikke jeg kommentere – men det er altså ikke noe som er sendt ut på høring ennå. Det handler også om å se på rovviltneemndene og hvordan forvaltningen fungerer – er størrelsen på dem hensiktsmessig for å få en best mulig forvaltning hvor man når de bestandsmålene som Stortinget har bestemt, også sett i lys av den regionreformen som vi skal gjennomføre?

Men her vil det bli sendt ut et forslag på høring, og så må vi se på de høringsinnspillene som kommer, før det så tas beslutning.

Sandra Borch (Sp) [10:27:44]: Det Stortinget har sagt, er at man ønsker å styrke rovviltnemndene. Dette er ikke å styrke de lokale rovviltnemndene.

Vi er blitt kjent med at det på et møte med rovvilt- nemndene nylig ble lagt fram to konkrete modeller for en ny organisering av rovvilt- nemndene, som skal vurderes nærmere. Den ene modellen har fire regioner, mens den andre har fem, til forskjell fra dagens åtte. I begge modellene ser det ut til at Trøndelag og Nordland er sammenslått til én region, sammen med Vestlandet som én, mens Troms og Finnmark skal bestå som i dag.

Det er bra at statsråden tar det opp selv. Vi er jo vant til regjeringens generelle argumentasjon når det gjelder sentralisering, også når det gjelder regionreformen, men i dette tilfellet stemmer ikke engang grensene for forslaget til de nye nemndene med regionreformens grenser. Kan statsråden redegjøre nærmere for hvilke kriterier som er lagt til grunn for denne inndelingen?

Statsråd Ola Elvestuen [10:28:42]: Nå er jo ikke dette noe forslag som er lagt ut på høring. Det har vært en orientering til rovvilt- nemndene. Jeg tror ikke jeg skal gå nærmere inn på hva som ble lagt fram i det møtet. Det var en helt ordinær orientering, men den – jeg tror det var powerpointen – er så oversendt til Nationen.

Men det dette handler om, er hva som er hensikts- messig, og jeg vil definitivt bestride at det er noe her som handler om å svekke rovvilt- nemndene. Rovvilt- nemndene har en viktig funksjon i rovviltforvaltningen i Norge. Det er de som har ansvaret for å oppfylle bestandsmåle- ne, og den posisjonen skal de ha akkurat som tidligere. Så dette handler om hvordan vi skal gjøre dette på den mest hensiktsmessige måten for å kunne oppfylle det som er Stortingets vedtak, og den doble målsettingen vi har om at vi skal ha en levende beitenæring og ivareta tamreindriften, samtidig som vi også skal ha de store rovdypene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Emilie Enger Mehl.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:29:59]: Under en regje- ring som gang på gang har overprøvd stortingsflertallet og nekter å følge opp bestandsmålene i rovviltforliket, vil jeg påstå at rovvilt- nemndene er den siste skansen for troverdighet i rovviltforvaltningen. Rovvilt- nemndene tar beslutninger på bakgrunn av Stortingets vedtak, faglig og lokal kunnskap, og det er en ekstremt viktig demokratisk forankring i et veldig krevende og kon- fliktfylt landskap. Det kan virke som at statsråden fryk- ter lokal og demokratisk innflytelse nå som det er skis- sert en ny struktur som vil både byråkratisere og utvan- ne rovvilt- nemndene. Det eneste argumentet fra regje-

ringens side som vi er kjent med, er at den nye strukturen bør passe med regionreformen. Men det er ingenting med den skisserte inndelingen som er i sam- svar med regionreformen.

Da vil jeg spørre statsråden: Hva er det han mener fungerer så dårlig med dagens rovvilt- nemnder at man ser seg nødt til å foreslå en fullstendig omstrukturering av dem?

Statsråd Ola Elvestuen [10:31:07]: Jeg mener at rovvilt- nemndene fungerer, men dette er en bestilling fra Stortinget, og vi skal gjøre en evaluering av den for- valtningen vi har. Da må vi se om den inndelingen vi har, er hensiktsmessig. Det er vanskelig å drive en presis forvaltning innenfor mindre områder. Da kan man også se det i sammenheng, som man f.eks. gjør når det gjelder ulv i dag, hvor rovvilt- nemnda i regionene 4 og 5 har et felles forvaltningsmål. Dette er et rent hensikts- messighetsspørsmål og har ikke noe med å svekke rov- vilt- nemndene å gjøre. De er en viktig del i norsk forvalt- ning.

Så vil jeg bestride og si at vi følger opp rovviltforliket. Vi ligger over bestandsmålene for ulv, riktignok ser det nå ut til at det er to ynglinger over. Vi ligger også over målet for jerv, men der er det store uttak – 33 dyr så langt i vår – mens vi ligger betydelig under for bjørn og gaupe. Samtidig har tap av beitedyr, sau og lam, gått ned med 46 pst. siden 2013.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:32:29]: Mitt spørsmål går også til klima- og miljøministeren.

Klimakrisen krever at verden gjennomgår store om- stillinger i årene framover, også her i Norge. Fra å være et land som henter store inntekter fra utvinning av fossil energi, må vi bli et land som henter våre inntekter på en forsvarlig bruk av de fornybare ressursene. Omstillingen må skje innenfor naturens tålegrenser og på en rettfer- dig måte som gjør at den skaper aksept og oppslutning i det brede lag av folket. Det Norge nå trenger, er en grønn ny deal.

Parisavtalen brakte verden et stort skritt framover i kampen mot klimatrusselen, men det kommer ikke uten konsekvenser å oppfylle avtalen. Når verden skal frigjøre seg fra fossil energi, blir også norsk olje og gass mindre verdt. Dette er en type risiko, en klimarisiko, som rammer Norge og andre store produsenter av fossil energi. Før jul kom klimarisikoutvalget med sin rapport, og der foreslår de hva Norge må gjøre for å være forbe- redt på den omstillingen vi skal gjennom.

Et av forslagene var å sørge for at oljeselskapene vi- ser oss hvilken klimarisiko vi tar i forbindelse med nye oljeinvesteringer. Derfor er mitt spørsmål til klima- og

miljøministeren: Vil regjeringen sørge for at alle planer om utbygging og drift på norsk sokkel inkluderer en vurdering av klimarisikoen ved investeringen, før beslutningen tas?

Statsråd Ola Elvestuen [10:34:13]: Nå ligger vel dette mer under olje- og energiministeren, delvis også finansministeren, enn under meg, så jeg har ikke et veldig detaljert svar. Men ja, vi kommer til å følge opp dette. Vi skal følge opp klimarisikoutvalget, som påpeker tre risikoer som vi har. Det ene er selvfølgelig rent fysisk i Norge – hva klimaendringene og den globale oppvarmingen i resten av verden vil føre til hos oss. Så påpekes overgangsrisikoen ved rask reduksjon av fossile energikilder i resten av verden – hva det fører til også for norsk økonomi og den produksjonen som vi har.

Det er ikke noen tvil om at vi følger to hovedstrategier. Den ene er at vi skal kutte utslipp så raskt som mulig i Norge. Vi ligger helt foran på det feltet innenfor transport, enten det er elbiler, tungtransport eller skipsfart. Så må vi ha en omstilling av norsk økonomi for å forberede oss på den tiden som kommer, når olje- og gasssektoren kommer til å være en mindre del av vår økonomi. Den delen av klimarisikoutvalgets rapport skal vi følge opp, og vi følger også opp Granavolden-plattformen.

Lars Haltbrekken (SV) [10:35:27]: Jeg håper virkelig at klima og klimarisiko er et ansvar som også ligger under klima- og miljøministeren i denne regjeringen.

I går kom den skremmende nyheten fra Hawaii om at det nå er registrert mer CO₂ i atmosfæren enn det vi har sett på tre millioner år. Og årsaken er vårt forbruk av olje, kull og gass – i all hovedsak. I mars foreslo regjeringen å tildele hele 90 nye blokker til oljeindustrien, og den endelige avgjørelsen er ventet å komme fra regjeringen over nyttår. Spørsmålet mitt er da: Vil klima- og miljøministeren sørge for at regjeringen får utarbeidet en klimarisikoanalyse av dette forslaget om å tildele 90 nye blokker til oljeindustrien, før den endelige avgjørelsen tas?

Statsråd Ola Elvestuen [10:36:36]: Av forslaget som helhet vil det ikke bli det. Det vil være enkelttildelingene, som at vi følger opp klimarisikoutvalget og det som ligger i Granavolden-plattformen.

Vi følger to strategier. Den ene er at vi skal ligge helt i front når det gjelder å redusere utslipp. Jeg nevnte det vi gjør her i Norge. Særlig innen transport viser vi vei når det gjelder både teknologiutvikling og å ta den i bruk, men også internasjonalt, enten det er regnskogsatsingen eller fornybarsatsingen, som vi har fordoblet i det året vi er inne i. Så er det å få til den økonomiske omstillingen som vi skal ha i Norge, for å forberede oss på den

tiden når olje og gass vil bli mindre viktig. Men dette er en strategi som krever en endring og en overgang, og det kan ikke isoleres til enkeltvedtak alene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:37:46]: Vi har i dag med oss tre statsråder som alle har ei heilt sentral rolle i det store skiftet som norsk økonomi bør og skal gjennom, anten vi vil eller ikke. Eg ønskjer i den samanhengen å stille spørsmål til næringsministeren.

I går hadde næringskomiteen på Stortinget ei høyring om stortingsmeldinga om offentlege anskaffingar som kom nyleg, der regjeringa varslar kva strategi ein skal leggje for desse fem hundre milliardane som det offentlege kjøper tenester og varer for i løpet av eit år. Det var spesielt to ting som kom fram i høyringa.

Det eine var at det er mange fine ord om miljø, men når det kjem til stykket, blir ikkje miljø, klima og det store skiftet vekta i meldinga. Det er altfor lite konkret. Det er framleis pris som er det sentrale. Det andre er at dagens system er for dårleg. Ein har ikkje følgd opp dei klare stortingsvedtaka.

Da er spørsmålet: Kvifor vel regjeringa kortsiktige innsparing framfor miljø og norske selskap i offentlege innkjøp?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:38:47]: Svaret er at det gjør vi ikke. Den meldingen om offentlige anskaffelser som ligger til behandling akkurat nå, omhandler nettopp strategien for å kjøpe inn på en effektiv måte, unngå å ha for mye byråkrati, men også å få mer innovative innkjøp og mer miljømessige innkjøp. Det kom et nytt regelverk for dette i 2017. Problemstillingen som representanten Knag Fylkesnes tar opp, er helt reell. Den er at regelverket er godt, men det brukes ikke i praksis. Det denne meldingen gjør, er å legge opp et veikart for at vi skal få flere grønne og innovative anskaffelser. Vi har også gode verktøy for det nå, bl.a. innovasjonskontrakter som gjør at det blir lettere for offentlige aktører f.eks. å ha utviklingssamarbeid med bedrifter for å få frem nye innovative og grønne løsninger.

Så jeg er ikke enig i problembeskrivelsen, og jeg mener at vi svarer også på det grønne skiftet i meldingen.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:39:48]: Det stemmer jo ikke. Stortinget har vedtatt at miljø skal vektast, men når regjeringa følgjer det opp i forskrift, blir vedtaket vatna ut frå «skal» til «kan» og «bør» – som det kom fram frå aktørar som NHO, Norsk Industri og mange andre i løpet av høyringa i går. På same måte: Stortinget

sine klare vedtak om nullutslepp frå ferje- og kollektivtrafikken – frå fleire år tilbake – ser vi ingenting av. Det har blitt ein slags føljetong i oppmodingsvedtaka som kontrollkomiteen no behandlar.

Det er på det reine at regjeringa ikkje følgjer opp klare stortingsvedtak i dag, iallfall i to veldig avgjerande tilfelle. Og så kjem ein med ei ny melding i dag, der ein fortset å leggje vekt på innsparingar, men ikkje tenkjer langsiktig på korleis ein skal omstille norsk offentleg sektor og bidra til det store grønne skiftet.

Så mitt spørsmål er, igjen – eller la oss gjere det enda meir konkret: Vil ein endre forskrifta, slik at ho følgjer opp dei vedtaka Stortinget har fatta?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:40:55]: Vi kommer ikke til å foreslå å endre forskriften. Problemet med dagens innkjøp er jo ikke at ikke regelverket er klart nok. For øvrig: Når jeg har snakket med Norsk Industri og NHO, er det ingen av dem som mener at en skal lage en slags skjematisk, byråkratisk regel som ethvert innkjøp må omfattes av. Problemet er at en får ikke brukt strategisk innkjøp for å få frem ny teknologi og grønne løsninger, og det er det denne meldingen skal adressere.

Det handler lite grann om å ha en politikk som ikke bare ser på hva som står på et papir, og ikke bare lager regelverk og byråkrati, men faktisk får til endringer i praksis. Så skal dette også følges opp videre gjennom at Klima- og miljødepartementet skal utarbeide en strategi for å øke andelen grønne innkjøp. Men mange av de viktigste verktøyene ligger nettopp i den stortingsmeldingen som er til diskusjon nå.

Når det gjelder miljøvennlige ferger, skip, fartøyer, mener jeg at der ligger vi i front. Der kom det også gode nyheter i revidert budsjett i går – og regjeringen har også varslet en melding om strategi for grønn skipsfart.

Presidenten: Åsmund Aukrust – til oppfølgings-spørsmål.

Åsmund Aukrust (A) [10:42:13]: Mitt spørsmål går til klimaministeren – og tilbake til spørsmålet om klimarisiko.

Klimarisiko handler ofte om hvilken risiko vi står overfor hvis vi ikke lykkes med å nå klimamålene, hvilken risiko det vil være for folk, for økonomien vår og for naturen vår. Men det handler også om hvordan vi skal planlegge for at vi faktisk skal lykkes, og hva det har å si for det samfunnet vi skal leve i. Og svaret er egentlig enkelt: Vi må foreta all vår planlegging slik at vi faktisk lykkes med våre politiske målsettinger.

Derfor er mitt spørsmål til regjeringens klimaminister – med det ansvaret han har for regjeringens klimapolitikk – om han mener at alle norske selskaper, og spe-

sielt de selskapene hvor staten er eier, i sin planlegging skal gjøre alt for at vi skal lykkes med Parisavtalen og ikke overstiger klodens temperatur med mer enn 1,5 grader.

Statsråd Ola Elvestuen [10:43:11]: All vår politikk legges opp for at vi skal lykkes med Parisavtalen, men det er vanskelig. Det gjelder både det internasjonale arbeidet – hvor det nå først og fremst handler om at alle land må motiveres til å forsterke sine mål, som skal meldes inn til FN i 2020 – og at Norge også skal forsterke målene.

Nå ligger det en sak i Stortinget om felles oppfyllelse av klimamål fram mot 2030, som gir et helt annet rammeverk også for Norge innen transport, landbruk, arealbruk, og også et helt annet rammeverk for gjennomføring av de forpliktelsene vi har – og det er en forpliktelse. I tillegg stiller vi strengere krav til oss selv ved å legge fram en plan om å redusere utslippene med 45 pst. i ikke-kvotepiktig sektor fram mot 2030. Der vil vi ha en plan til neste år. Og vi har mål, for både transport og annet, som er mer ambisiøse enn det noen andre land har.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:44:42]: Elvestuen kaller seg for den grønne næringsministeren, og i går skrøt han av at det var nær en halv milliard ekstra til klima og miljø i revidert budsjett. Hvis det gjør Elvestuen til en grønn næringsminister, må nok Torbjørn Røe Isaksen kalles for oljelobbyens næringsminister. Han henter ut over fire ganger mer enn Elvestuen i budsjettet – bare til olje- og gassutvinning kommer det to nye milliarder.

Ifølge FN har vi 11 år på oss på å kutte utslippene med mellom 40 og 50 pst. Det er vanskelig å forstå regjeringens politikk på en annen måte enn at de gambler på at man mislykkes med å nå målene, sånn at oljeutvinningen er lønnsom i både 2030, 2040 – ja, helt fram til 2070 – for hvis klimapolitikken lykkes, vil det ikke være markert for fossilt drivstoff i framtiden, og dermed ikke lønnsomt å produsere olje som vi gjør i dag. Det kan føre til at vi får en markedsstyrt krasjlanding av olje- og gassnæringen, som vi fikk en forsmak på i 2014, da mange mistet jobben i olje- og gassnæringen.

Det som trengs, er en helhetlig plan for å bygge industri landet rundt som sikrer at folk som i dag bidrar med store verdier gjennom olje-, gass- og leverandøriindustrien, ikke må betale regningen for en omstilling av norsk petroleumsrettet industri. Vi må ta i bruk kompetansen hos dem som i dag jobber i olje- og gassnæringen, til å bygge nye næringer.

Mitt spørsmål er: Hva vil den selverklært grønne næringsministeren gjøre for å sørge for at det bygges en

grønn industri i et så stort tempo og omfang at vi kan trappe ned dagens olje- og gassindustri uten at folk omstilles til ledighet, og slik at vi også når klimamålene vi har satt oss?

Statsråd Ola Elvestuen [10:46:42]: Da synes jeg også man må ta med grunntonen i revidert budsjett i går, som viser at en av grunnene til at vi nå må gjøre endringer, er den enorme suksessen vi har med salg av elbiler, som altså er oppe i nesten 50 pst. Det vi nå gjør for å få til omstilling, fører også til næringsutvikling. Det ble tidligere vist til det som skjer innenfor skipsfart. Nå har vi mer enn 80 elektriske ferger som skal tas inn. Vi har også satt i gang en belønningsordning for hurtigbåter. Så er det den muskelen vi har bygget Enova til å være, og som skal støtte den omstillingen vi skal igjennom.

Vi har et godt virkemiddelapparat i Norge. Det er ikke alt under meg. Det er Forskningsrådet, som har økt sine bevilgninger, det er Innovasjon Norge og miljøteknologiordningen, som er under næringsministeren, som også er økt fra 2013 til nå. Vi har bygget opp Enova hvert eneste år fram til i år, slik at Enova nå har en størrelse til f.eks. å kunne ta en beslutning på Equinors søknad på havvind uten at det går ut over andre satsingsområder, og de vurderer fritt å gjøre dette. Det er en ganske unik posisjon Norge er i.

Man ser stadig flere steder at klimapolitikken også driver fram en næringsutvikling. Det ser vi innenfor skipsfart, som jeg nevnte, og skipsbygging, man ser det innenfor produksjon av avansert biodrivstoff, biogass – det er mange eksempler på dette. Man ser det på flere og flere områder. Det er også et positivt tegn at de store aktørene innenfor petroleumssektoren også er med på å dra over i den endringen vi trenger å få til. Havvind og Equinor er det største eksempelet, men man har også andre som er på vei over, og det er vi avhengig av for å klare omstillingen i Norge.

Bjørnar Moxnes (R) [10:48:47]: Ja, men trengs det en plan, statsråd? Det er spørsmålet. Vi ser jo et fall i norsk industriproduksjon fra 4. kvartal 2018 til 1. kvartal 2019, mens det er full gass for olje og gass. Venstres landsstyremøte har selv vedtatt at det trengs å lages en nasjonal plan for omstilling av lokalsamfunn og yrkesgrupper som kommer dårlig ut av det grønne skiftet, og for å bidra til at de skal lykkes med omstillingen. Det er fra et landsstyrevedtak i Venstre. Det kan vi støtte hvis det kommer til behandling i Stortinget. Men hva vil den selverklært grønne næringsstatsråden gjøre for at regjeringen lager en slik plan som Venstre tar til orde for? Og når vil i så fall en slik plan for en storstilt industrireising av nye, grønne næringer komme til

Stortinget? Finnes det en plan for denne planen hos Venstre?

Statsråd Ola Elvestuen [10:49:41]: Jeg tror vi også skal stole på kreativiteten hos de ulike næringsaktørene. Det er mye av dette som vokser fram nettopp gjennom nye ideer. Jeg skal legge fram én plan, som jeg nevnte i mitt forrige svar, for hvordan vi skal redusere utslippene med 45 pst. fram til 2030, og den kommer til neste år. Vi har nettopp satt i gang arbeidet med en såkalt klimakur og gitt bestilling til de ulike direktoratene om å legge fram forslag om det.

Så er det det arbeidet vi har med næringsutvikling. I den endringen er det disse 18 veikartene som ulike deler av næringslivet har lagt fram for hvordan de skal nå sine mål. I den forbindelse gjennomfører vi nå ulike møter ut ifra 1,5-gradersrapporter med næringsaktører i de store byene. Vi har hatt det i Oslo, Tromsø, Bergen og Stavanger og skal ha det i Trondheim. Vi har også en større konferanse den 26. juni, hvor vi samler folk til en veikartkonferanse her i Oslo, for å se hvordan vi skal komme oss videre.

Så har vi også tiltakene som ligger i revidert budsjett, for skipsfart o.a.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:50:49]: Men kommer det et veikart for å trappe ned norsk olje- og gassproduksjon? Det kom en rapport i går fra Nordregio som viser at et kutt i norsk olje- og gassproduksjon ikke vil erstattes fullt ut av olje fra andre kilder. Det gjelder en tredjedel av det som i dag produseres. Vi vet at veldig lite av utslippene kommer fra produksjonen. Utslippene skjer når olje og gass brennes. Da er det ti ganger større utslipp enn fra norsk innenlandsk produksjon.

Vil vår selverklært grønne næringsminister gjøre noe – lage et veikart – som kan bidra til at vi trapper ned oljeproduksjonen, systematisk og planmessig, samtidig som vi trapper opp ny industri, nettopp for både å nå klimamålene og sikre at de som etter hvert mister jobben sin i olje- og gassnæringen, får nye jobber å gå til, framfor å måtte gå på Nav?

Statsråd Ola Elvestuen [10:51:47]: Dette er et internasjonalt problem, og vi må følge Parisavtalen ved å mobilisere lokalt og hele veien gjennom egen politikk og internasjonal politikk. Internasjonalt jobber vi for at så mange land som mulig skal heve sine ambisjoner fram mot 2030, og også for at bedrifter og andre aktører skal gjøre det innen 2020, slik at man skaper det trykket som gjør at man kan stole på og tro på at det kommer en stor omstilling. Senest på søndag var jeg på møte i

Berlin med høyambisjonskoalisjonen, som er en sammenslutning av land som skal drive dette framover.

I Norge må vi ta vår del for å kutte våre utslipp. Jeg mener også det er helt avgjørende at vi klarer å få både leverandørindustrien og aktørene i olje- og gassindustrien til å være med på det store skiftet som vi trenger også i Norge. Vi må bruke den kompetansen vi har bygd opp innenfor den næringen, for de nye næringene som vi vil ha. Jeg tror ikke dette er en nasjonal plan. Vi må ha det initiativet i de ulike bedriftene.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:53:08]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Reiselivet er en fantastisk framtidsnæring med et enormt potensial som ennå ikke er tatt ut. Vi er nødt til å klare å ta ut det potensialet, men skal vi klare det, trenger vi politisk lederskap. Da kan vi ikke fortsette som i dag, hvor utviklingen skjer stykkevis, delt og rimelig tilfeldig. Det er nå to år siden det ble lagt fram en melding om reiseliv. Det var en fin beskrivelse, men siden har veldig lite skjedd fra regjeringens side. I år er det over 160 000 årsverk i reiselivet, og det er på tide at denne næringen også blir tatt på alvor, for dette er en av de næringene vi skal leve av i framtiden. Næringen har store voksesmerter og fortjener og trenger å bli tatt seriøst, på linje med andre næringer.

Problemet med at man har mangel på et politisk nasjonalt lederskap, er at vi ikke har noen helhetlige politiske målsettinger eller planer for næringen, og det er i veldig stor grad opp til den enkelte kommune hvordan man utvikler reiselivet. Det gjør at det hele tidvis blir litt tilfeldig. Lokalt tar man lederskap, regionalt tar man lederskap, sentralt gjør man ikke det. Dette er en næring som består av veldig mange sårbare, små aktører, og man mangler mye infrastruktur.

Virke Reiseliv har også etterlyst en handlingsplan for utvikling av Norge som reiselivsnasjon, hvordan man skal sikre bærekraftig utvikling og øke verdiskapningen. Arbeiderpartiet mener at vi trenger konkrete planer og tiltak, og vi trenger en minister som tar ansvaret sitt som turist- og reiselivsminister.

Så spørsmålet mitt til ministeren blir: Hvilke konkrete virkemidler og tiltak vil han iverksette for å sikre en bærekraftig og god utvikling av reiselivsnæringen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:55:13]: La meg først bare si to ting til premissene for spørsmålet. For det første er det i hvert fall pussig hvis det er sånn at politikken har vært så dårlig og så lite fremoverlent, samtidig som næringen har voksesmerter. Det er helt riktig at den har det, for vi har rekordbesøk til Norge både fra

flere tradisjonelle markeder og fra nye markeder. Det andre er at jeg i og for seg er enig i at det er masse lokalt initiativ. Selv om det har vært noen forsøk på å samle reiselivs- og profileringsorganisasjonene, få dem til å slå seg sammen for å få litt færre småkonger, er det en rekke veldig vellykkede lokale initiativ også. Jeg tror ikke dette ville bli bedre om man skulle forsøke å tegne et nasjonalt reiselivskart fra Oslo, at vi skulle forsøke å detaljstyre hvordan private aktører og kommuner og regioner velger å profilere seg, selv om jeg mener at mer samarbeid vil være viktig.

Stortingmeldingen som kom om reiseliv, er vårt veikart. Der varslet vi bl.a. at vi skal ha større oppmerksomhet rundt kultur og næring. Vi varslet noe som Innovasjon Norge jobber med akkurat nå, nemlig at vi ikke bare skal være opptatt av hvor mange som kommer, men også hvem som kommer, og hva de legger igjen. Vi sa at vi var opptatt av lokalt eierskap, ikke minst i hotellnæringen, og skal se på hvordan det kan være enklere for norske eiere å drive og drifte norske hoteller. Da er ikke minst formuesskatten et avgjørende spørsmål. Vi har sagt at vi skal løfte bærekraft, og dette er også noe som Innovasjon Norge Reiseliv jobber med. Det er viktig fordi mange turister er opptatt av bærekraftige reiselivsopplevelser. Dette er bare for å nevne noe.

Cecilie Myrseth (A) [10:57:06]: Dette var veldig mange ord, men det var ingenting som var konkret i det ministeren nå la fram – ingen tanker om hvordan man skal utvikle næringen i et nasjonalt perspektiv, ingen tanker om at man skal lage noen nasjonale målsettinger for denne næringen. Man sier at det går bra, det kommer mange turister hit, så derfor kan de lokale og regionale fortsette å gjøre det de gjør. Det nasjonale lederskapet forblir borte, og det vi nå hører, er at ministeren ikke har tenkt å ta noe initiativ til noen aktive grep og ta tak i voksesmertene som er der. Det handler om at vi mangler nasjonale planer, strategier og målsettinger, noe man har for alle andre næringer som skal vokse og være der i framtiden.

Stortinget har i meldingen bedt regjeringen om å utarbeide en strategi for utvidelse av reiselivsnæringens sesong i samarbeid med reiselivet. Heller ikke det har vi hørt noe særlig om.

Jeg spør igjen: Hva er ministerens konkrete planer for utviklingen av næringen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:58:09]: Jeg nevnte i mitt svar flere konkrete ting som gjøres bl.a. innen kultur og næring. Det er altså ikke slik at enhver vekstbransje i Norge vokser fram fordi det finnes en nasjonal politisk strategi. Det er en innfallsvinkel til privat næringsliv og hvordan privat næringsliv fungerer, som er meg veldig fremmed. Det betyr ikke at vi ikke kan ha

politiske løft, og at vi ikke kan rydde til side hindringer og på noen områder se strategisk på næringer for å hjelpe dem frem. Men det er altså ikke sann at en reiselivsnæring som går så det suser, sitter og venter på at Stortinget i Oslo skal lage en nasjonal strategi, før de setter i gang.

Jeg ville for øvrig vært bekymret hvis det f.eks. hadde vært – nå vet jeg ikke helt hva Arbeiderpartiet ser for seg – en helt annen type styring av reiselivsnæringen. Da tror jeg man lett kunne gått glipp av f.eks. den fantastiske, koordinerte reiselivssatsingen som har gjort at man f.eks. i nord nå har klart å få den helårsturismen andre snakker om. Et viktig bidrag til flere helårsarbeidsplasser, noe jeg også gjerne skulle nevnt i det første innlegget, er at man er villig til å være litt mindre katolske enn paven selv når det gjelder arbeidstidsreguleringer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Cecilie Myrseth.

Cecilie Myrseth (A) [10:59:14]: Jeg kjenner veldig godt til utviklingen i nord. Jeg merker den hver dag siden jeg bor i Tromsø, så dette har jeg god kjennskap til. Jeg skjønner godt at ministeren sier det er fremmed å tenke aktiv næringspolitikk og aktivt lederskap, men det er næringen selv, organisasjonene selv, som ber om nasjonale føringer for hvordan man ønsker å utvikle næringen.

La meg ta et eksempel fra Lofoten: Kvalvika er en liten strand, en liten bukt i Lofoten. Der er det 50 000 besøkende hvert år. Mange andre like fine plasser i Lofoten har ingen besøkende. Dette styres altså av sosiale mediefunksjoner og selfies. Det er det som avgjør hvor turistene reiser i f.eks. Lofoten. Man har behov for at dette deles utover hele Lofoten.

Da blir det veldig spesielt at man fortsetter å si at man egentlig ikke trenger nasjonal styring. I tillegg har det kommet en sak hvor man sier at man burde kutte i markedsføringsmidlene. Da er mitt spørsmål nå til ministeren: Vil man få mer eller dårligere markedsføring av Norge som reisemål ved å kutte i midlene man har?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:00:22]: Det har kommet to rapporter som sier at vi får lite igjen for de 230 mill. kr. – ikke av alt, men av den delen som staten bruker på å kjøpe reklame for Norge i utlandet. Da mener jeg det er vår plikt som politikere å vurdere hvordan vi bruker skattebetalernes penger på en god måte. Den vurderingen kommer jeg til å gjøre, men det er ikke tatt noen konklusjon om det.

Jeg mener at det som blir forfektet her, ikke er at man skal ha en aktiv næringspolitikk. Det har vi. Vi har også en stor verktøykasse. Vi har laget en egen stortingsmelding også for denne næringen. Men her beskriver

man næringen som nærmest passiv; hvis det ikke skjer noe nasjonalt, vil ikke næringen, lokalpolitikere eller regionale profileringselskaper klare å få til noe.

Jeg er helt enig i at det burde være en ambisjon at folk burde besøke flere steder i Lofoten, men jeg klarer ikke helt å se at hvor og på hvilken strand folk reiser for å ta selfie, er en problemstilling som hører hjemme på Stortinget i Oslo. Den hører hjemme lokalt.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgingsspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [11:01:23]: Jeg synes alle disse svarene viser at man ikke forstår utfordringene som næringen står i. Det er altså næringen som ber om mer nasjonalt ansvar, men det ønsker ikke ministeren å ta del i. Man sier heller bare at man må gjøre dette lokalt.

Jeg har et siste spørsmål, som er veldig alvorlig. De siste vintrene, spesielt denne vinteren, har vært veldig krevende med tanke på skred og dødsulykker. I stortingsmeldingen som kom, sa man også at man hadde behov for å få på plass en ordning for sertifisering av guider. Det er også et spørsmål jeg har tatt opp med ministeren tidligere. Svaret han ga i fjor, var at han ville ta initiativ til å samle aktørene i næringen med det formål å diskutere behov og forslag til en eventuell sertifisering av guider – altså noe Stortinget har bedt om. Da er mitt spørsmål til ministeren: Hva kom ut av det møtet, og hva er planen videre?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:02:18]: Meg bekjent har ikke regjeringen lagt fram noe forslag om å innføre en ordning med sertifisering av guider. Vi har vel sagt at vi skal vurdere det. Jeg er skeptisk til det, og det har jeg også fortalt til de aktørene vi har hatt møter med.

Jeg skal nevne en ting jeg mener er viktig fordi dette er en næring som har stort potensial; det er behovet for helårsarbeidsplasser. Det er kjempebra at et hotell eller en reiselivsaktør kan ha tre stykker ansatt hele året, men når man må ha inn femten stykker i sesongen, er det ikke det som bygger arbeidsplasser og verdiskaping i lokalsamfunn over hele landet. Jeg er mer enn gjerne med på å se på om vi kan lage noen større tverrpolitiske forlik, men det betyr også at man er nødt til å se på de veldig rigide regelverkene som gjelder for arbeidslivet. De trefter rett og slett ikke denne bransjen på en god nok måte. De passer kanskje greit i andre bransjer, men for denne bransjen kan det være en hemske for å få flere helårsarbeidsplasser reelt sett.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:03:36]: Skogen er en viktig løsning på klimautfordringene. Skogen bidrar til

å suge opp CO₂ og å lagre den. Et aktivt skogbruk er derfor avgjørende for bruk av tre i bygninger, som råstoff for å erstatte plast, som biodrivstoff for transportsektoren og mye, mye annet.

I dag vokser den norske skogen fortere enn det vi klarer å hogge. Det betyr at landet vårt sakte, men sikkert gror igjen. Noen steder er det greit, andre steder går det på bekostning av kulturlandskap og dyrkede områder. Det er rett og slett mye kjerrvekst rundt omkring.

Regjeringen legger opp til at skogen og annen arealbruk skal være en del av klimaavtalen med EU. Kraftig forsinket leverte regjeringen i februar Norges plan for bruk av skog til EU. Målet med planen er å hogge mer skog i framtiden enn det vi gjør i dag, noe det også er rom for. Helt konkret er målet at vi i perioden 2021–2030 skal kunne ta ut om lag 16 mill. m³ årlig. Det er godt over det vi hogger ut i dag. Fordi vi i tillegg eksporterer en stor del av trevirket, er det også et stort rom for å utvikle norsk treindustri og -næring videre – bra for klimaet, bra for norsk verdiskaping og ikke minst bra for framtidige, grønne arbeidsplasser.

I begynnelsen av mai kom nyheten om at Europakommisjonens ekspertgruppe enstemmig avviste både Sveriges og Finlands opplegg for hogst. Sveriges og Finlands opplegg har vært forbilder for Norges innmeldte mål, fordi alle landene har mye skog og historie – og en industri basert på bruken av skogens fornybare ressurser. For Norges del er det ESA, overvåkningsorganet til EFTA, som skal vurdere og godkjenne målet.

Spørsmålet til klima- og miljøministeren er om også Norge risikerer å få avvist sitt mål.

Statsråd Ola Elvestuen [11:05:45]: Det er vanskelig for meg å se hva som kommer til å skje, men det er riktig at den referansebanen som vi har meldt inn, gir rom for økt hogst. Nå bestemmer vi jo dette selv, uansett, men det er økt hogst uten at en må kompensere utslipp andre steder.

Det er riktig at Sverige og Finland ikke har fått sine referansebaner godkjent, men det er viktig å si at den referansebanen vi har meldt inn, skiller seg fra Finlands og Sveriges. Det har vært viktig for oss at vi bygger på de historiske data som vi har, og også at vi følger det regelverket som EU har laget. Vi er klar over at Sveriges og Finlands ikke er godkjent. Vi har en annen tilnærming enn Finland og Sverige og en tydeligere referanse til de historiske data – som er det de er blitt underkjent på – og at disse kan etterprøves, slik at man kan regne tilbake.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:07:12]: Jeg registrerer at statsråden mener at vi har en annen tilnærming og andre kriterier enn det Sverige og Finland hadde for sine mål. Samtidig vet vi også at både Finland og Sverige var forbilder for de målene Norge meldte inn.

Jeg registrerer at statsråden ikke kan utelukke at også norske mål for bruk av skog kan bli avvist når det kommer til behandling i ESA. Det er i så fall dramatisk, først og fremst for den rollen skogressursene våre kan spille i klimaarbeidet framover, men også fordi det vil svekke lønnsomheten i norsk skogbruk og ikke minst muligheten til å bygge ny verdiskaping basert på fornybare og klimavennlige ressurser.

Ved en eventuell avvising også av de norske innmeldte planene – hvordan vil regjeringen forholde seg til det, og har man i det hele tatt en plan for å ivareta norsk skogbruk og den løsningen skogen kan stå for for norske klimamål?

Statsråd Ola Elvestuen [11:08:08]: For det første: Svenske og finske innmeldinger har ikke vært forbilder for den norske innmeldingen. Vi har gjort en egen vurdering, hvor vi følger regelverket, og hvor vi har sett hen til det de har gjort. Men Senterpartiet mente at vi skulle følge den finske og den svenske innmeldingen. Heldigvis fulgte vi ikke den, men vi har lagt våre egne vurderinger til grunn for denne.

Så er det viktig å si at uansett er det ikke sånn at EU bestemmer hvilken politikk man skal føre, og hvor mye man kan ta ut. Dette er i forhold til hva man trenger å kompensere av utslippskutt dersom man går over referansebanen.

Men vi har levert inn vårt forslag og mener at vi ligger innenfor regelverket.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [11:09:14]: Det er jo slik at en viktig del av framtidens grønne industri kommer til å være skog- og treindustrien. Det kan være en motor for å redusere CO₂-utslippene.

Det var nesten gledesstrålende – jeg vil si nesten et sukk av lettelse – for mange av Høyres og Fremskrittspartiets representanter da regjeringen kom fram til den løsningen den kom fram til. Så hører jeg statsråden si at den ikke har noe til felles med den finske. Men det sa jo Høyres og Fremskrittspartiets representanter i vinter. Da sa de at dette var en løsning i tråd med anbefalingene fra NIBIO og Miljødirektoratet og har mye til felles med den måten Finland rapporterer på.

Hvis Norge skulle få underkjent sin løsning, vil det være dramatisk. Det vil være å velge det kortsiktige framover det langsiktige. Det vil virkelig være alvorlig for norsk skogbruk og treindustri. Hva vil regjeringen gjøre hvis det skjer? Vil regjeringen i så fall f.eks. utsette klimaavtalen med EU, slik at man får avklart det spørsmålet før man inngår noen avtale med EU om klima?

Statsråd Ola Elvestuen [11:10:20]: Forslaget til felles gjennomføring ligger i Stortinget, og det trenger vi å få på plass. Vi følger regelverket som er ellers i EU, og da trenger vi å ha denne beslutningen også her, sånn at vi kan være en del av den felles gjennomføringen fra 2021 og framover.

Så mener vi at vi har en annen tilnærming – vi følger regelverket. Det er sånn at Sverige og Finlands referansebaner ble underkjent fordi de ikke har fulgt prinsippet om at referansebanen skal beregnes på grunnlag av historiske data. Det har vi gjort. Vi baserer alle våre beregninger på data fra den historiske referansebanen. Vi fulgte ikke det som også var Senterpartiets krav, og det som var måten Finland har gått inn på dette. Vi mener at vi ligger innenfor regelverket, selv om vi har gjort det vi også har sagt tidligere, sett hen til også det Sverige og Finland har gjort.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:11:23]: Vi kan sikkert diskutere fram og tilbake om dette har noe til felles med Finland. Jeg bare registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet, da de sendte ut pressemelding i februar, sa at dette gir rom for å øke hogst i tråd med anbefalingene fra NIBIO og Miljødirektoratet, og har mye til felles med den måten Finland rapporterer på. Derfor blir mange av oss bekymret: Hva kommer til å skje med de norske innmeldingene? For hvis Norge får det underkjent, er det svært alvorlig for norsk skogbruk og treindustri, og det er svært alvorlig for norsk klimaarbeid og for vår mulighet til å redusere CO₂-utslippene.

Så da er det to spørsmål igjen til statsråden. Når antar statsråden at dette kan bli avklart? Og hva tenker regjeringen å gjøre med det hvis det skulle bli underkjent?

Statsråd Ola Elvestuen [11:12:15]: Som jeg sier: Regjeringen mener at vi følger regelverket, og den vesentlige forskjellen fra den svenske og den finske referansebanen er at vi har basert alle våre data på den historiske referanseperioden, som er innenfor regelverket. Da gir det rom for en økt hogst, uten at man må kompensere med ytterligere utslippskutt på andre områder.

Men uansett bestemmer vi vår politikk innenfor hvor mye vi ønsker å hogge, og skogsdrift bestemmes nasjonalt. Det dette handler om, er hvorvidt det man gjør, vil måtte kompenseres innenfor andre områder eller ikke. Men hvor mye vi tar ut, vil vi uansett bestemme selv.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:13:23]: Norge har gjennom de siste årene trolig vært et av de landene i verden som har vært best stilt med tanke på en storstilt industriell reising basert på skogen. Vi har hatt mye råstoff tilgjengelig, prisene har vært gode for industrien, kronekursen har vært gunstig sett med industriens øyne, rentene har vært lave, og på toppen av det hele ligger Norge geografisk plassert om mulig enda mer gunstig til enn både Sverige og Finland for å drive eksport av nye ferdigprodukter basert på skogen.

Det vi trenger nå, er kapital og handlekraft, og i de konkrete sakene ser vi at høyre regjeringen er veldig passiv. Vi har nå mange arbeidsplasser lokalisert til Saugbrugs i Østfold som er viktig å bygge videre på i framtiden. Hvorfor er høyre regjeringen så passiv med å forsterke den industribedriften?

Statsråd Ola Elvestuen [11:14:30]: Da går jeg ut fra at det representanten Sandtrøen mener, er ønsket om en omgjøring av Miljødirektoratets beslutning om CO₂-kompensasjonsordning. Det er en sak som nå ligger i departementet. Det er ikke noen som mener at Miljødirektoratet har gjort noe galt – de har fulgt opp den forskriften slik den foreligger. Så er det et ønske om omgjøring. Det vil vi ta en beslutning om, så jeg vil ikke gå nærmere inn på det.

Ellers vil jeg si at det regjeringen gjør for å få til en sterkere skogsnæring, er bl.a. det vi gjør med å ta i bruk avansert biodrivstoff, slik at det som er restprodukter fra næringen, også i mye større grad kan få en verdi – en tilleggsverdi – innenfor avansert biodrivstoff, som vi trenger mer av. Og så er det det med å ta treverket mer i bruk som bygningsmateriale.

Presidenten: Vi går til dagens siste hovedspørsmål.

Espen Barth Eide (A) [11:15:49]: Mitt spørsmål går også til klima- og miljøministeren.

2019 framstår som et år som blir svært viktig i internasjonalt klimaarbeid. Det er en økende erkjennelse av at vi lever i en klimakrisetid. Vi har streikende skoleungdommer verden rundt. Vi har fått 1,5-gradersrapporten, som viser den store forskjellen på 1,5 og 2 grader, og som viser kanskje særlig hvor viktig det er å handle nå. Vi har også ny innsikt i utfordringene knyttet til biodiversitet og arts mangfold. Alt dette vet jeg at også statsråden – i likhet med meg og mange andre her – er veldig opptatt av og bekymret for.

Det vi må ta inn over oss, er at valg vi tar akkurat nå, kommer til å kaste skygger over all framtid. Derfor er våre politiske valg i disse dager så viktige. I desember har vi COP25 i Chile. Før det har FNs generalsekretær, António Guterres, innkalt til det som er nærmest et krisetoppmøte om klima i New York i forbindelse med FNs

generalforsamling. Han går langt i nærmest å trygle land om å komme med sterke nasjonale mål.

Jeg anerkjenner med glede at man i Granavolden-plattformen sier at man vil arbeide for å løfte EUs samlede klimamål til 55 pst., og støtter det. Men vi legger merke til at en rekke EU-land går lenger enn dette: Sverige 63 pst., Storbritannia sier allerede nå 57 pst., Tyskland: 55 pst., osv. Spania, Portugal – en rekke EU-land har nå tatt en enda sterkere rolle og sier at det er viktig å løfte plattformen, men at man kan gå lenger.

Vil statsråden ta initiativ til at Norge allerede i september melder inn sterkere nasjonale mål, som går utover det EU på det tidspunktet ville ha blitt enig om, eller vil vi vente på at vi får med oss Polen og alle andre og først deretter stille krav som går utover dem vi hadde nå, altså utad og offisielt? Jeg snakker ikke nå om regjeringsplattformen, men det som blir innmeldt til det internasjonale samfunnet.

Statsråd Ola Elvestuen [11:17:53]: Vi er et av ytterst få land som allerede nå sier at vi vil forsterke våre mål og det vi skal melde inn i januar 2020. Hvor konkret vi er i september – det må være en utvikling. Vi vil gjøre akkurat det samme som Sverige og alle de andre landene i EU, som heller ikke vil melde noe inn der, for de melder jo inn sine felles europeiske mål. Men når vi skal ha en felles gjennomføring med EU, er det ingenting i veien for å ha egne nasjonale mål som går lenger, som vi også har sagt, for det som regjeringserklæringen også sier, er at vi skal kutte 45 pst. i Norge i ikke-kvotepiktig sektor og legge fram en plan for det.

Vi jobber internasjonalt også når det gjelder biologisk mangfold. Den viktigste konferansen om biologisk mangfold er i Trondheim allerede i juli. Så har vi FN-toppmøtet i september, vi har COP25 i desember. Alle disse møtene må bygge oppå hverandre for å lage momentum for sterkere mål for alle. Vi trenger også en parisavtale for natur i Kina til neste år, hvor Norge også jobber helt sentralt for å få det til.

Når det gjelder å forsterke EUs mål, handler den diskusjonen de nå har, og som de har i Romania, om langtidsplanen for 2050, om de skal være klimanøytrale eller ikke. Vi vil ha en egen plan mot 2050 for vår lavutslippsstrategi. Vi sier i Granavolden-plattformen at vi skal kutte klimagassutslippene med 90–95 pst., som for Norges del er et sterkere mål enn hvis vi skulle ha sagt at vi skal være klimanøytrale. Det er litt ulikt mellom ulike land.

Vi må bruke den innflytelsen vi har framover til også å påvirke EU, for at de skal forsterke sitt mål fram mot 2030, der vi også vil få den samme forpliktelsen.

Espen Barth Eide (A) [11:19:55]: Statsråden var helt riktig innom det som er forskjellen på Norge og de progressive EU-landene når man kommer til New York, for

selv om f.eks. Sverige kan ha 63 pst. som sin nasjonale målsetting, er innmeldingen de kommer med, identisk med den som EU-landene kommer med. Norge har derimot en selvstendig stemme som her kan utnyttes til å si det som disse landene faktisk mener, at man bør gå lenger. Jeg vil meget sterkt oppfordre statsråden til å vise lederskap og sørge for at regjeringen viser lederskap med hensyn til å melde inn et krav som i hvert fall oppfyller det som Stockholm Environment Institute anbefaler for at vi skal holde oss på 1,5-gradersbanen, som er minst 53 pst. – 55 pst. er selvfølgelig enda bedre enn det. Så min sterke oppfordring er at man faktisk prøver å bruke den anledningen, slik at man går videre til COP25 i Chile med et klart nasjonalt budskap. Det tror jeg vil bli anerkjent, ikke minst blant mange av våre europeiske allierte.

Statsråd Ola Elvestuen [11:20:58]: Som sagt: Vi har allerede sagt at vi vil forsterke vårt mål. Vi er i den samme prosessen, hvor vi ønsker dette samarbeidet med EU om felles gjennomføring, og at vi har det samme rammeverket. Vi jobber, som jeg sa, internasjonalt, gjennom høyambisjonskoalisjonen, som representanten Barth Eide kjenner godt, for å få så mange som mulig til å varsle at de ønsker å forsterke sine mål. Vi jobber også konkret inn mot EU for at de skal forsterke sitt mål – opp mot målet i Granavolden-plattformen – til 55 pst., samtidig som vi går lenger enn det som er forpliktelsen vi ønsker å ha i enigheten med EU.

Presidenten: Det åpnes opp for oppfølgingsspørsmål – først Espen Barth Eide.

Espen Barth Eide (A) [11:21:43]: Jeg takker for svaret. Jeg oppfatter statsråden slik at man ønsker å ligge sammen med de EU-landene som vil gå lengst, og ønsker lykke til både internasjonalt og ikke minst i regjeringen med å få gjennomslag for det synet, for det har jo noen konsekvenser når man kommer dit, men det klarer sikkert statsråden utmerket.

Guterres, FNs generalsekretær, har vært opptatt av at man kommer med konkret policy. Han sier at mål er viktig, men man må også ha konkrete mål. Noe av det viktigste, helt tilbake til Rio, er budskapet om å tenke globalt, handle lokalt. Veldig mange kommuner i Norge har nå et veldig sterkt fokus på at de ønsker å løfte klimainnsatsen der folk faktisk bor, og alle mennesker bor i en kommune. Samtidig kutter regjeringen i Klimasats i dette RNB-budsjettet. Da lurer jeg på hvilke initiativer statsråden vil ta for å få et lokalt engasjement som han kanskje kan ta med seg og fortelle om når han skal til New York i september?

Statsråd Ola Elvestuen [11:22:43]: Vi kutter slett ikke i Klimasats. Tvert imot legger vi på 25 mill. kr nettopp til Klimasats, som retter seg mot hurtigbåter, slik at vi får tilbud med krav til lavutslipp. Det at man har en reduksjon, er en rent teknisk endring, for de Klimasatsmidlene som er tildelt de siste årene, er ikke kommunene klare til å ta i bruk. De tildelingene som har vært, ligger der fortsatt, så det er en rent teknisk endring.

Ellers er det riktig at det i september til og med er sånn at det bare er statsledere som kommer med tiltak, som får lov til å si noe – i hvert fall er det det de sier – så vi kommer også til å måtte jobbe med det som er handling, bl.a. innenfor havsatsingen. Når de er der, skal statsministerens havpanel legge fram, riktignok ikke hele, men en delrapport som går på klima, og vi ser nå på hvordan vi skal kunne følge opp dette med handling. Det gjelder også inn mot de store byene, som er en sentral del av dette – hvordan vi mobiliserer nedenfra og opp.

Presidenten: Espen Barth Eide – til siste oppfølgings spørsmål.

Espen Barth Eide (A) [11:23:45]: Da vil jeg ønske lykke til med det og understreke at det i hvert fall har vår sterke støtte at Norge går tungt inn i dette, for noen land må nå vise at det går an, og hjelpe til. Jeg har også lyst til å formidle fra et besøk komiteen vår hadde i California i forrige uke, at det i USA, på tross av president Trump, er utrolig mye positiv utvikling på delstatsnivå. Jeg vil også spørre om ikke statsråden, i oppgavetaken til dette, vil styrke arbeidet med å bygge allianser også med politiske enheter som ikke er land – når vi ser den typen motsetninger man har i f.eks. USA, men som jeg nå hører også utvikler seg i f.eks. Brasil, mellom andre politiske nivåer og sentrale myndigheter, om faktisk å løfte det. For folks økonomi og hverdag er jo ofte lokal og ikke global.

Statsråd Ola Elvestuen [11:24:34]: Det samarbeidet har vi. Vi har et samarbeid med California og derigjennom også med 24 andre delstater i USA som nå har sluttet seg til den samme organisasjonen som følger Parisavtalens mål. Vi har også et samarbeid – særlig innenfor skog, et nettverk innenfor skog – med delstater i Brasil, men også med de andre skoglandene vi samarbeider med. Vi har initiativ innenfor skog og byer der Norge har tatt initiativet, og det er også mye inn mot næringslivet om hvordan vi lager avskogingsfrie verdikjeder. Mye av dette vil være naturbaserte løsninger, og det er en av oppgavene Norge har fått inn mot toppmøtet til FNs generalsekretær – å støtte opp under naturbaserte løsninger, et arbeid som ledes av Kina og New Zealand.

Vår oppgave der er nettopp å se på skog og de erfaringene vi har med det.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er dermed omme.

Sak nr. 2 [11:25:45]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det er en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Trygve Slagsvold Vedum.

Spørsmål 3, fra representanten Masud Gharahkhani til kommunal- og moderniseringsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 4, fra representanten Ruth Grung til næringsministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 6–9, fra henholdsvis representantene Martin Kolberg, Martin Henriksen, Lise Christoffersen og Cecilie Myrseth til samferdselsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 10 og 11, fra henholdsvis representantene Liv Signe Navarsete og Sandra Borch til forsvarsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 15, fra representanten Katrine Boel Greussen til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Torgeir Knag Fylkesnes.

Spørsmål 16, fra representanten Mona Fagerås til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av Marius Meisfjord Jøsevold.

Spørsmål 17, fra representanten Åsunn Lyngedal til samfunnsikkerhetsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 19, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til justis- og innvandringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Geir Pollestad.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:26:19]: «Folk i Norge har i vinter opplevd rekordhøye strømpriser, 21 pst. høyere i årets tre første måneder enn i samme

periode i fjor. Samtidig har avgiften på strøm aldri vært høyere enn under dagens regjering, og for mange folk har strømregningen blitt krevende å betale. Mens Siv Jensen har vært finansminister, har avgiften på strøm økt med over 36 pst.

Hvorfor mener statsråden det har vært riktig å håve inn stadig mer penger fra vanlige folk i avgifter, mens landets rikeste har fått store skattekutt?»

Statsråd Siv Jensen [11:26:54]: Økningen i kraftprisen i januar i år har medført mye oppmerksomhet. Den norske kraftforsyningen er svært væravhengig, og lave nedbørsmengder bidrar i så måte til høyere kraftpriser. I tillegg har prisene i det europeiske kraftmarkedet gått opp på grunn av økte kvotepriser og økte råvarepriser på kull, som igjen får innvirkning på kraftprisene i Norge.

Norge har handlet kraft med utlandet siden 1960-tallet. Utenlandshandelen med strøm gir god forsyningssikkerhet og bidrar til å jevne ut prisene. Dette gir større forutsigbarhet i kraftmarkedene for både produsenter og forbrukere.

En analyse fra NVE viser at kraftprisen uten mellomlandsforbindelser faktisk kunne blitt hele to til tre ganger høyere på vinterstid når vannmagasinenes fyllingsgrad er lav.

I flere år mens Senterpartiet satt i regjering, var strømprisene for husholdningene høyere enn nå, men vi så ikke da at Senterpartiet kjempet for å senke elavgiften. Elavgiften ble ikke redusert gjennom åtte år med Senterpartiet i regjering. Senterpartiets siste hilsen som regjeringsparti var å foreslå å øke elavgiften med 1,12 øre i 2013. Det året hadde også husholdningene høye strømavgifter, så Senterpartiets omtanke for dem som sliter med høye strømregninger, er veldig lite troverdig.

Denne regjeringen har redusert elavgiften fra i år. Det har kun skjedd én gang tidligere. Det var under den forrige borgerlige regjeringen, i 2002. Høye strømpriser rammer særlig familier med dårlig råd. Regjeringen har derfor foreslått å øke bostøtten for å hjelpe husstander med lave inntekter til å dekke høye strømregninger. En barnefamilie på fem vil eksempelvis få en ekstra utbetaling på 3 430 kr gjennom dette forslaget. Kommunene har også anledning til å ta hensyn til strømavgifter når de vurderer behov for sosialhjelp. Også i revidert nasjonalbudsjett som ble lagt frem i går, foreslår vi å styrke bostøtten ytterligere fra 1. juli med 66 mill. kr, for å bedre boforholdene for barn. 18 000 barnefamilier vil få opp til 8 000 kr mer i bostøtte hvert år.

Så er det igjen verdt å minne om at skattetrykket har blitt kraftig redusert under denne regjeringen. Det betyr at en vanlig familie med to fulltidsinntekter vil betale

10 000 kr mindre i skatt i år enn i 2013. Dette gir rom for en husstand til å møte høyere fyringskostnader når det er kaldt.

Det viktigste for folks lommebøker er at de har en jobb å gå til. Ledigheten er den laveste på ti år. Flere kommer i jobb, spesielt i distriktene, og det burde ikke minst Senterpartiet være glad for.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:29:29]: Tidligere olje- og energiminister Tord Lien fra Fremskrittspartiet sa da han overtok etter Senterpartiets statsråd, at han hadde som mål at elprisen skulle gå opp, han mente at elprisen i Norge var for lav – uttalt til Dagens Næringsliv.

Fremskrittspartiet i regjering har sørget for høyere strømpris. De har økt elavgiften med 36 pst. Det er et faktum at elavgiften er 36 pst. høyere i dag enn den var i 2013. Man økte den først med 5 øre, og så satte man den ned igjen med 1 øre, og så skryter man hemningsløst av at man har satt den ned en femtedel av det man selv har økt elavgiften med.

Dette rammer vanlige familier. Det har blitt dyrere, det har blitt mer krevende. Regjeringen har også endret politikken som gjør at det skal være mulig å bygge en ren eksportkabel – NorthConnect – som Senterpartiet endret loven for, slik at det ikke skulle være mulig å gjøre det.

Hvorfor ønsker Fremskrittspartiet i regjering å ha et så høyt avgiftsnivå på strøm, og hvorfor ønsker man å legge til rette for en ren eksportkabel på el?

Statsråd Siv Jensen [11:30:30]: Strømprisene settes i markedet og er ikke politisk styrt. Det er ikke denne regjeringens politikk å begynne å styre strømprisene.

Men det er nå engang sånn at hvis Senterpartiet hadde tatt seg bryet med å gå gjennom sin egen stemmegivning i de ulike budsjettene som har vært vedtatt under denne regjeringen, hadde de funnet mye rart. Det har vært mange forslag under budsjettforhandlingene i Stortinget som ikke har vært lagt frem fra denne regjeringen, og som – ja – har medført økt elavgift, som Senterpartiet har vært for. Men Senterpartiet har i tillegg i sitt alternative budsjett for inneværende år, foreslått å skjerpe skattene med 4,3 mrd. kr. I opposisjon har altså Senterpartiet foreslått økte drivstoffavgifter, økt årsavgift for bil, de har stemt imot lavere bompenger, og de har foreslått økte engangsavgifter. Heldigvis har ikke Senterpartiet fått gjennomslag for alle disse avgiftsøkningene eller skatteskjerpelsene, som de helt systematisk legger inn i sine alternative budsjetter. Denne regjeringen reduserer skattetrykket.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:31:34]: Siv Jensen vet veldig godt at hun som finansminister har økt

drivstoffavgiftene mer på ett år enn det som skjedde i åtte rød-grønne år – det er uttalt av Erna Solberg. Hun vet utmerket godt at vi hadde lavere elavgiftsnivå i vårt alternative budsjett, og at vi har stemt imot økninger fra regjeringen når det gjelder elavgift.

Takket være de skyhøye strømprisene har Statkraft gått med stort overskudd. Finansministeren tar litt over 1 mrd. kr i ekstra utbytte i revidert nasjonalbudsjett på grunn av at Statkraft tjener mye penger. Når strømprisen er høy, kan man ta store utbytter.

Når regjeringen tar inn så mye penger takket være høy strømpris – hvorfor kan ikke regjeringen i revidert nasjonalbudsjett komme med forslag om å sette elavgiften ned og tilbakebetale noen av de pengene som norske forbrukere det siste halve året har betalt inn gjennom høyere strømpris?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [11:32:26]: Denne finansministeren og denne regjeringen har redusert det samlede skatte- og avgiftstrykket med 25 mrd. kr siden vi kom i regjering. Det står i grell kontrast til Senterpartiet og de partiene Senterpartiet tar mål av seg til å samarbeide med, som konkurrerer om å legge frem alternative budsjetter med høyest mulige skjerpelser i skatte- og avgiftsnivået samlet sett for vanlige folk. Det er verdt å merke seg, for det er svaret fra opposisjonen i en situasjon hvor man skal lage stadig flere velferdsordninger. Det handler om å sende skatteregningen rett tilbake til folk flest, eller til norske bedrifter, som vi er avhengig av for å få flere arbeidsplasser.

Alle inntekter som kommer inn i statskassen, enten det er utbytte fra statsselskaper eller det er skatte- og avgiftsinntekter fra vanlige folk, bidrar til å finansiere velferdssamfunnet vårt. De skal gå til å finansiere politiet, som regjeringen har styrket i revidert budsjett, de skal gå til å finansiere en bedre eldreomsorg, bedre kommunøkonomi og bedre sykehus. Det er altså mange formål. Jeg trodde ikke Senterpartiet nå var blitt tilhenger av å øremerke enkelte inntekter til avgiftsreduksjoner.

Spørsmål 2

Kjersti Toppe (Sp) [11:33:45]: «Regjeringa har bedt Mattilsynet greie ut tiltak for betre å kunne verne barn og unge mot helseskadar som følgje av høgt konsum av energidrikkar. Mattilsynet foreslår fleire tiltak – til dømes ei forskriftsfesta grense for koffeininnhaldet i energidrikkar og meir forpliktande retningslinjer for sjølvregulering av marknaden.

Kva gjer regjeringa for å verne barn og unge under 18 år mot helseskadeleg bruk av energidrikk, og kva tiltak vil statsråden setje i verk?»

Statsråd Sylvi Listhaug [11:34:18]: Jeg er, som representanten Toppe, opptatt av å beskytte barn og unge mot uheldige helsekonsekvenser av høyt inntak av energidrikker. Det har de siste årene vært en stor økning i omsetningen av slike drikker til barn og unge og derav bekymring for negative helseeffekter blant barn og unge. Noen aktører har tatt til orde for å innføre en aldersgrense for kjøp av slike drikker. Departementet ba derfor Mattilsynet om å foreslå konkrete tiltak for å forhindre at barn og unge får helseskader som følge av et høyt inntak. Det er spesielt høyt inntak av koffein som er bekymringsfullt. Departementet har mottatt Mattilsynets forslag. Der heter det bl.a. at ved dagens inntaksmønster vil et middels inntak av koffein fra energidrikker alene ikke medføre helserisiko blant barn og unge. Dette gjelder bare så lenge inntaket av energidrikker ikke øker ytterligere, innholdet av koffein i energidrikker ikke blir høyere og inntak av koffein fra annen mat og drikke ikke øker.

Mattilsynet mener at en lovpålagt aldersgrense for kjøp og salg av energidrikker er et for inngripende tiltak nå. Dette er jeg enig i. Mattilsynet foreslår i rapporten imidlertid en rekke andre tiltak for å beskytte barn og unge mot helseskader som følge av høyt inntak av disse drikkene, bl.a. ved å forskriftsfeste en øvre grense for koffein i energidrikker. I rapporten legges det videre vekt på betydningen av å øke kunnskapsnivået om koffein og energidrikker ved å styrke informasjonen via ulike kanaler rettet mot barn og unge. Andre anbefalte tiltak er at bransjens egne retningslinjer videreutvikles, at helsemyndighetene trekkes inn i dette arbeidet, og at omsetning og forbruk av disse drikkene følges nøye. Jeg vurderer nå de foreslåtte tiltakene og vil konkludere om oppfølgingen i nærmeste framtid.

Kjersti Toppe (Sp) [11:36:09]: Vi har vore opptatt av dette området på Stortinget tidlegare. Eg har òg tatt det opp med den førre eldre- og folkehelseministeren og fekk inntrykk av at tiltak skulle verta vurderte i folkehelsemeldinga. No ser vi at det vert vist til Mattilsynets rapport, og at tiltak skal vurderast i framtida.

Eg synest det hadde vore naturleg om Stortinget kunne diskutert denne saka når vi har folkehelsemeldinga til behandling, at det ikkje vert ei vurdering i framtida. Eg registrerer òg at Mattilsynet meiner at ei aldersgrense er eit for inngripande tiltak, men at dei har andre regulerande tiltak som kan bidra til det same.

Kan statsråden seia noko meir til Stortinget i dag om kva tiltak ein tenkjer å setja i verk?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:37:10]: Vi har fått denne rapporten fra Mattilsynet som jeg nå vil gå grundig inn i for å vurdere hvilke av disse tiltakene det vil være riktig å sette i gang. Det vi i hvert fall er helt enige om, er at det ikke er ønskelig med en utvikling der barn og unge bruker så mye av disse produktene at det fører til helseskade. Derfor mener jeg at den jobben som nå er gjort, er veldig bra fordi man også har gått inn og sett på i hvilket omfang disse produktene må inntas for at det skal være helseskadelig, man ser på hva som er stoda i dag, og ikke minst hvilke ulike forslag som kan iverksettes.

Jeg må bruke noe mer tid – det håper jeg at representanten Toppe har forståelse for – og så skal vi komme tilbake med de forslagene vi ønsker å iverksette snart.

Kjersti Toppe (Sp) [11:38:05]: Eg er glad for at statsråden i alle fall er tydeleg på at ein er bekymra for eit for høgt inntak av energidrikk blant barn og unge. Mi bekymring går nettopp på den auka omsetjinga, ho var vel på 20 pst. i fjor, der barn og unge er den store kundegruppa. Sjølv om ein ikkje kan seia at det er helsefarleg med moderat inntak, veit vi at det er biverknader som ikkje er bra, som òg halvparten av brukarane, altså barn og unge, rapporterer om.

Det er ein del bransjereguleringar på plass allereie, men det er varierende. Meiner statsråden at bransjeregulering, å ta initiativ overfor bransjen og få dei til å gå saman om å få ei felles aldersgrense, kan vera eit tiltak å vurdere seriøst?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:39:09]: Når det gjelder aldersgrense, er det ikke et av de forslagene som Mattilsynet kommer med, fordi man mener det er for inngripende. Det er jeg helt enig i. Når det er sagt, skal det snart være et møte med næringsmiddelgruppen som produserer disse produktene, og som selger produktene som er i dette markedet. Da er det helt naturlig å ta opp også dette spørsmålet.

Helse- og omsorgskomiteen er invitert på det møtet den 4. juni, og der kommer dette til å bli et tema. Jeg mener det er viktig å samarbeide med næringen, se hva de kan gjøre, og hva de tenker rundt disse spørsmålene, og få til et godt samarbeid også på dette området.

Spørsmål 3

Fra representanten Masud Gharakhani til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Hallingdal er Norges viktigste turistregion med enormt utviklingspotensial – en distriktsregion som er avhengig av aktiv statlig politikk for å bevare og skape nye kompetansetilgjenger.

Vil regjeringen bidra aktivt til å beholde og etablere nye statlige arbeidsplasser i Hallingdalsregionen?»

Presidenten: Spørsmålet utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Når det gjelder spørsmål 4, er ikke spørsmålsstillingen til stede i salen, så vi går videre til neste spørsmål.

Spørsmål 5

Rigmor Aasrud (A) [11:40:21]: «Personer som har fått utbetalt for mye penger fra Nav, til tross for at Nav er varslet om feilen, må tilbakebetale bruttobeløpet med kort forfall. Av bruttobeløpet er det foretatt skattekutt, mens mottakeren bare har fått utbetalt nettobeløpet. Det kan gå opptil ett og et halvt år før personen får avregning fra skattemyndighetene. Dette skaper for mange et stort likviditetsproblem.

Mener statsråden at dette er en hensiktsmessig måte å rette opp i feil gjort av Nav?»

Statsråd Anniken Hauglie [11:41:06]: Spørsmålet som representanten Aasrud stiller om arbeids- og velferdsetatens håndtering av for mye utbetalte ytelser, er et godt og relevant spørsmål. Jeg har mottatt informasjon fra Arbeids- og velferdsdirektoratet der det går fram at mottakeren betaler bare nettobeløpet tilbake til etaten dersom både feilutbetalingen og vedtak om tilbakebetaling skjer i løpet av samme år. I dette tilfellet skal ikke mottaker betale tilbake den delen av det feilutbetalte beløpet som er trukket i skatt. Denne delen av det feilutbetalte beløpet vil skatteetaten tilbakeføre til arbeids- og velferdsetaten. Vedtaket til mottaker må imidlertid lyde på brutto feilutbetalt beløp, da det som blir tilbakeført fra skatteetaten, formelt og reelt sett kreves tilbake fra mottaker. Mottaker får informasjon om dette i vedtaket.

Dersom feilutbetalingen strekker seg over flere år, fattes det vedtak om brutto tilbakekreving. Da må mottaker også betale tilbake den delen av det feilutbetalte beløpet som er trukket i skatt, til arbeids- og velferdsetaten. Skatteetaten vil i slike tilfeller vurdere om det er grunnlag for å endre tidligere skatteoppgjør.

At mottaker må betale tilbake til arbeids- og velferdsetaten også det beløpet som er trukket i skatt, ble innført i 2009. I Innst. O. nr. 35 for 2008–2009 står det bl.a.:

«Forslaget om ikkje å gjere frådrag for meirskatt som følgje av feilutbetalinga ved tilbakekreving etter folketrygdlova § 22-15 fastholdas. Tilbakekrevingensbeløpet bør svare til meirbelastninga for trygda som følgje av feilutbetalinga. Reglane opnar i stor grad for å ta rimelege omsyn ved fastsetjinga av

tilbakebetalingskravet. Det synest ikkje grunn nok til å lempe enda meir på tilbakebetalingskravet. Arbeids- og velferdsetaten må leggje til rette for at stønadstakaren kan gå til skatteetaten og få revidert skatteoppgjøret når det er grunnlag for dette.»

Dersom brukar har likviditetsproblemer, kan det inngås avtale om en nedbetalingsplan. Det følger også av dekningsloven at brukar alltid skal ha igjen midler til nødvendig livsopphold.

Det er et mål for etaten å innføre nettoinnkreving i alle saker. Det er lagt til rette for dette ved endring av skattebetalingsforskriften i 2017. En omlegging av praksis slik at netto innkreving kan gjennomføres automatisk i alle saker, krever systemendringer som foreløpig ikke er iverksatt. For foreldrepenger vil en slik løsning være klar i løpet av året. Det er usikkert når en slik løsning kan være utviklet for alle ytelser som forvaltes av arbeids- og velferdsetaten. Dette vil komme suksessivt som en del av den pågående IKT-moderniseringen i etaten.

Rigmor Aasrud (A) [11:43:55]: Jeg takker statsråden for svaret, og jeg forstår iallfall at statsråden ser at dette er et problem. Det konkrete tilfellet jeg har blitt orientert om, er en person som i nesten et halvt år fikk for mye sykepenge utbetalt fra Nav, til tross for at man i flere omganger ga beskjed om at man ikke skulle ha utbetalt disse pengene. Etter at man tok kontakt med lokalt Nav-kontor, ble det stoppet i januar i år. Det betyr at den personen da vil ha et skatteoppgjør som ikke blir ferdig før i juni neste år, og vil måtte ha likviditet til å betale det som da er skatten, i et og et halvt år. Det føles jo urimelig for den det gjelder.

Nå er denne saken påklaget til klageorganet i Nav, uten at denne personen har fått noe rettleiing om hvordan man kan ordne forholdet til skattemyndighetene. Jeg håper statsråden kan ta tak i det og sørge for at skattekravet kan utstå til det er avklart.

Statsråd Anniken Hauglie [11:45:07]: Jeg kan nok ikke saksbehandle denne saken, men jeg er enig med representanten i at det er veldig uheldig med feilutbetalinger generelt sett, og selvfølgelig særlig i de tilfellene hvor brukeren i tillegg har gjort Nav oppmerksom på at det er en feil. Jeg har full forståelse for at det oppleves urimelig.

Men det er også slik at når brukeren har gjort Nav oppmerksom på det, så kan Nav gjøre en – hva skal man si – skyldvurdering og se om de skal kunne frafalle helt eller delvis, uten at jeg vet at det er noe som vil kunne gjøres i dette tilfellet. Men her ligger det en mulighet for Nav også, der det åpenbart er urimelig at brukeren skal kunne påføres unødig stor belastning.

Gjennom de bevilgningene Stortinget har gjort til bl.a. IKT-løsninger i Nav de siste årene, vil det også bli lettere for Nav både å få riktig informasjon til rett tid og raskere kunne avdekke ulike betalingsformer. Det at det nå også er færre klager enn tidligere, er vel et tegn på at dette arbeidet gir gode resultater, eller iallfall bedre resultater.

Rigmor Aasrud (A) [11:46:09]: Jeg forstår at det er behov for IKT-løsninger her, men samtidig, når svaret brukeren får når man henvender seg til Nav, er at de skjønner ikke hva man klager på, når man har fått for mye penger, er det et litt gærent utgangspunkt. Jeg håper at statsråden ber Nav om å sørge for at man kan bruke vanlig skjønn i disse sakene, til tross for at man ikke har IKT-løsninger som kan være en automatisk løsning på problemet.

For den enkelte hjelper det lite at man har et arbeid på gang med IKT-løsninger når man står der og kanskje skal betale 60 000–70 000 kr mer tilbake til Nav enn det man faktisk har fått utbetalt. Jeg håper virkelig at statsråden kan sørge for at Nav faktisk gjør det skjønnsarbeidet de bør gjøre, uavhengig av om man har et IKT-system eller ikke.

Statsråd Anniken Hauglie [11:47:06]: For et par år siden ble det avdekket mange og til dels store feilutbetalinger fra Nav, av litt ulike grunner. Ofte skyldes det at brukeren bevisst oppgir gal informasjon, mens det i andre tilfeller ikke skyldes det, men at det er feil hos Nav selv. I den forbindelse utarbeidet Nav en feilutbetalingsstrategi for å gå gjennom en del gamle saker. Man gikk manuelt gjennom mange gamle saker og oppdaget at det var feilutbetalinger, som rettes opp.

Når jeg nevner dette med IKT, er det også fordi at det i en del tilfeller er vanskelig for Nav å få korrekt informasjon. Informasjon kan gis flere steder, det har ikke vært gode nok systemer. Det blir det nå, både gjennom a-ordningen og gjennom nytt folkeregister, men også andre løsninger.

Som jeg nevnte i mitt tidligere svar, har Nav allerede i dag en mulighet til å gjøre en vurdering av skyldspørsmålet og om det er rimelig at brukeren skal betale hele eller bare deler av beløpet. Det er det opp til Nav å vurdere i de enkelte sakene, men jeg er enig i at det er uheldig med denne type saker.

Presidenten: Da går vi tilbake til forrige spørsmål, som er fra representanten Ruth Grung til næringsministeren.

Presidenten minner om at det er representantens ansvar å være til stede tidsnok til å stille spørsmålet i henhold til oppsatt tid, av hensyn til tilstedeværende statsråd.

Spørsmål 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ruth Grung til næringsministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkommende.

Ruth Grung (A) [11:48:30]: Jeg må bare beklage. Jeg holder til i det andre bygget, og det gikk litt fortere enn forventet.

Spørsmålet er: «I Hordaland er det tre områder som vurderes som marine verneområder. Lokalpolitikerne er positive til Lurefjorden, men kritiske til prosessen for vern av bruksfjordene Krossfjorden og Ytre Hardangerfjorden, som vil gi store begrensninger på det vi lever av i dag og i fremtiden. Lokalpolitikerne opplever at Fylkesmannen ikke tar i bruk tilgjengelig kunnskap og veier ulike samfunnsinteresser opp mot verneinteresser.

Hvordan sikrer statsråden at bærekraftig bruk og verdiskaping blir vektet i verneprosessene?»

Statsråd Ola Elvestuen [11:49:11]: Bevaring av verdifull marin natur bidrar til å sikre velfungerende økosystemer. Derfor er marint vern viktig både for bevaring og for langsiktig høsting og verdiskaping basert på ressurser i havet. Marine verneområder opprettes for å bevare et representativt utvalg av marin natur og sikre mangfoldet av arter og naturtyper. Områdene er også referanseområder for forskning og miljøovervåking. I 2004 ble 36 områder anbefalt som marine verneområder. Foreløpig er sju av disse områdene vernet.

Opprettelse av marine verneområder er et resultat av grundige prosesser. Etter igangsetting av en verneprosess fra Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet er det Fylkesmannen som utarbeider verneforslag for det aktuelle verneområdet. Fylkesmannen vil etter utarbeiding av høringsutkast sende forslaget på høring og etter oppsummering av innkomne høringsuttalelser gi tilråding til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet gir deretter tilråding til Klima- og miljødepartementet. Et eventuelt vedtak skjer ved kongelig resolusjon.

Bærekraftig bruk og verdiskaping vurderes i de ulike stadiene av verneprosessene. Innenfor verneområdene reguleres, i tråd med det aktuelle verneformålet, all aktivitet som kan forringe verneverdiene. Aktivitet som ikke er i strid med verneformålet, vil fortsatt være tillatt. Marint vern er derfor ikke til hinder for aktivitet som ikke skader verneverdiene.

Ruth Grung (A) [11:50:41]: Jeg har lest meg godt opp på selve prosessen, og det står veldig tydelig i rundskrivet at man skal legge vekt på lokal forankring for å få aksept for å verne områder. I de to bruksfjordene som jeg nevnte i spørsmålet mitt, er det stor aktivitet i dag, og det forventes også stor aktivitet framover:

algeproduksjon, havturisme og ulike muligheter for å dyrke både dagens sjømat og nye sorter. De som lever av havet, er kanskje de som er mest opptatt av at vi har sunne og rene vann. Spørsmålet er, og jeg gjentar det: De som har den lokale kunnskapen, opplever ikke at de har den gode dialogen. Man har holdt på nå i fem år – det sitter noen teoretikere og viser til rundskriv og lover osv., men de ivaretar ikke næringsinteresser. Hvordan sikrer man det? Og så er det egentlig veldig diffust hva som ikke er i strid med verneområdet. Det må være konkret for næringsaktører for å vite hva de kan satse på i fremtiden.

Statsråd Ola Elvestuen [11:51:52]: Jeg kan ikke kommentere akkurat de tre prosessene. De skal oversendes til Klima- og miljødepartementet for behandling med en tilråding fra Miljødirektoratet og departementet. Det er ventet i 2019. Vi har allerede ti av disse verneområdene liggende i departementet, og vi skal legge fram en større sak i 2020 om marine verneområder og hvordan man klarer å verne et representativt utvalg. Så kan det være enkeltsaker utenom det. Men vi må hele tiden holde fast på prinsippet at disse områdene er valgt ut fordi de har verneverdier, store verdier, innenfor det marine området. Bakgrunnen er at det har vært aktivitet der, men verdiene har vært ivarettatt. Begrensningene må ligge på det som truer verneverdiene – hvis man er enig om at man skal ivareta dem – og ikke på det som ikke er en trussel. Vern innebærer jo ikke at all aktivitet stopper opp, men at verneverdiene sikres.

Ruth Grung (A) [11:52:58]: Det er ofte en sammenheng mellom det som er gode marine områder, og områder der det har vært aktivitet fram til nå og man ønsker å ha videre aktivitet. Det som er utfordringen, er fortsatt: Hvordan får man til det samspillet og tar i bruk den aktive kunnskapen som er innenfor områdene? Slik jeg forsto det da jeg deltok i debatter under Arendalsuka, har Norge en streng forvaltning. Det skal gjøre at man gir større aksept for bruk. Formålet med forvaltning er jo nettopp å verne, slik at man ikke ødelegger for framtidig bruk. Hvordan balanserer man det og gir tydelige signaler – i stedet for at man nå har en uforutsigbarhet når det gjelder å vite om det er tillatt med brygge, tillatt med havbruksanlegg, osv., i stedet for at man må igjennom en lang prosess med å søke om dispensasjon? Man kjenner seg ikke igjen i hvordan områdene nå blir beskrevet av Fylkesmannen i Hordaland.

Statsråd Ola Elvestuen [11:53:55]: De enkelte må jeg holde meg unna, men i det store bildet har vi i Norge forvaltningsplaner for havområdene våre som er et forbilde også internasjonalt. Vi har en god forvaltning av havene i Norge. Samtidig skal vi følge opp de forplik-

telsene vi har innenfor biomangfoldskonvensjonen i FN, Aichi-målene, som snakker om 10 pst. vern av områder. Når det gjelder hvor mye tap av natur vi har, er riktignok tilstanden generelt god i Norge, men vi må sørge for – også på bakgrunn av FN-rapporten – å ha et representativt vern også av de marine områdene i Norge. Foreløpig er det vel 3,1 pst. som er vernet, men det er ikke bare prosentene det handler om, det handler om å verne det viktigste. Vi følger opp de 36, og det er det samme vi legger til grunn: at vi må ha begrensninger der det truer verneverdier, men ikke unødvendige begrensninger der det ikke er noen trussel.

Spørsmål 6

Fra representanten Martin Kolberg til samferdselsministeren:

«Statens vegvesen har nå sendt Lier kommune sitt forslag til planprogram for E134 Dagslett–E18 for politisk behandling og høring. Planprogrammet foreslår kun å utrede Jensvoll-, Vitbank- og Husebykorridoren – dette med betydelige konsekvenser for nasjonal og lokal kultur, jordbruk og næringsverdier. Vikerkorridoren som Lier kommunestyre har vedtatt, er ikke med. Statens vegvesen truer med å gå direkte til departementet for en avgjørelse om Lier kommune ikke legger ut Statens vegvesen sitt planprogram.

Kan statsråden akseptere Statens vegvesen sin holdning til lokale beslutningsprosesser?»

Spørsmål 7

Fra representanten Martin Henriksen til samferdselsministeren:

«Bygginga av ny E8 til Tromsø er enda ikke i gang, flere år etter lovnaden fra daværende Høyre-leder Erna Solberg i 2013. Til iTromsø 6. mai sier samferdselsministeren at uenighet med Tromsø kommune om trasévalg er årsaken. Flertallet i Tromsø kommunestyre, unntatt Fremskrittspartiet, har imidlertid vedtatt at de ønsker å få bygd veien uavhengig av trasé, så lenge standarden ikke senkes.

Når vedtaket i Tromsø er så tydelig, hva er grunnen til at reguleringsplanen for ny E8 ikke er oversendt Tromsø kommune for endelig behandling?»

Spørsmål 8

Fra representanten Lise Christoffersen til samferdselsministeren:

«I Drammensregionen er Buskerudbypakke 2 framforhandlet som en avtale mellom kommuner, fylke og statlige etater om helt nødvendige kollektiv- og veisattinger, klare for vedtak i Stortinget om den delen som av staten er forutsatt finansiert av bompenger. Drammen Høyre har nå trukket seg fra avtalen, bygd på forsikringer fra Høyres parlamentariske leder om at pakka kan gjennomføres uten bompenger. Statsråden har uttalt seg i samme retning.

Kan statsråden bekrefte at dette nå er regjeringens politikk?»

Spørsmål 9

Fra representanten Cecilie Myrseth til samferdselsministeren:

«Tromsø kommune og Troms fylkeskommune har gjort alle nødvendige vedtak for å starte forhandlinger med staten om en byvekstavtale for Tromsø. Dette ble gjort i desember 2017 og januar 2018. Det har ved gjentatte anledninger vært etterlyst igangsettelse av forhandlingene, og i påvente av oppstart av forhandlingene har også Tromsø kommune måttet søke om en forlengelse av å fortsatt få kreve inn lokal drivstoffavgift.

Hva er begrunnelsen for at forhandlingene enda ikke er i gang, og når kan man forvente en oppstart?»

Presidenten: Disse spørsmålene må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10

Fra representanten Liv Signe Navarsete til forsvarsministeren:

«Kan statsråden gjere greie for kvifor usikkerhetsramma for oppbygging av maritime patroljefly (MPA) på Evenes vert nytta før arbeidet i det heile tatt er sett i gong, og kan statsråden garantera at usikkerhetsramma ikkje blir overskriden?»

Spørsmål 11

Fra representanten Sandra Borch til forsvarsministeren:

«Hvorfor har Forsvarsdepartementet gått tilbake til å ansette vaskere selv, når resten av Forsvaret må benytte en aktør Forsvarsdepartementet mener ikke tilbyr god nok tjeneste?»

Presidenten: Disse spørsmålene er trukket tilbake.

Spørsmål 12

Audun Lysbakken (SV) [11:55:23]: «I Dagens Næringsliv den siste uken har Forsvarsdepartementet blitt utfordret på metoden for fastsettelse av valutakurs i kampflyprogrammet. Statistisk sentralbyrå brukte tidligere kompliserte metoder for valutaprogner, men er gått over til å benytte dagens kurs, som gir like gode progner. I spørretimen forrige uke sa statsminister Solberg at metoden som brukes, er den som er brukt hele veien.

Hva slags metode bruker Forsvarsdepartementet for å sette valutakurs, og er det gjort en vurdering av hvorvidt denne metoden er den som gir best progner?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:56:02]: Kampflyprogrammet gjennomfører årlig en økonomisk usikkerhetsanalyse av kampflyanskaffelsen. Dette gjøres i nært samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt. Analysen gjennomføres etter samme metodikk som ble lagt til grunn da kostnadsrammen for anskaffelsen ble vedtatt i 2012. Dette gjøres for å sikre en enhetlig og objektiv beregning av kostnader over tid.

Da kampflyanskaffelsen ble godkjent, ble det valgt en metode for valutaberegning etter anbefaling fra Finansdepartementets eksterne kvalitetssikrere. Dette er beskrevet i vedlegg 2 til Prop. 73 S for 2011–2012.

I beregningen er det lagt til grunn en forventet framtidig dollarkurs for hvert enkelt år utbetalinger forventes å foregå. For å sikre at valutaforutsetningen er så objektiv som mulig, er tidspunktet for observasjonene fastsatt i god tid før de gjøres. Observasjonene hentes inn fra Finansdepartementet over en tidagersperiode. Valutastrengen er bygd på daglig observerte vekslingskurser og rentedifferanser. Valutakursen som benyttes, er det vektete gjennomsnittet av denne valutastrengen.

Siden kampflyanskaffelsen ble godkjent i 2012, har dollarkursen variert fra 5,44 kr til 8,96 kr. For de utbetalingene som allerede er gjennomført, er det i usikkerhetsanalysene lagt til grunn faktisk dollarkurs på utbetalingstidspunktet. Den beregnede valutakursen er benyttet for de gjestående utbetalingene.

Som en del av arbeidet med usikkerhetsanalysene gjennomførte Forsvarets forskningsinstitutt i 2016 en ny studie av hvordan kampflyprogrammet bør håndtere valuta og valutasikkerhet i sine kostnadsberegninger. Denne rapporten er offentlig tilgjengelig. I rapporten gjennomgår Forsvarets forskningsinstitutt ulike teorier og empiriske studier om valutakurs, herunder metoden som er referert til i Dagens Næringsliv. Forsvarets forskningsinstitutt anbefalte at kampflyprogrammet fortsetter å benytte den metodikken som er brukt siden starten i 2012.

Audun Lysbakken (SV) [11:57:47]: Det var jo ingen vurdering av hvorvidt denne metoden etter statsrådens mening er god. Grunnen til at dette er relevant å spørre om, er jo at det ser ut til at valutakurs er én av de viktige grunnene til – som forsvarsministeren har erkjent i brev til meg – at sannsynligheten for å nå styringsmålet for kampflykjøpet er lavere enn før, og at dette ikke kommer tydelig fram i budsjettet på grunn av det som ser ut som urealistiske vurderinger av valutakursen.

Siden valutakurs er sentralt, kan jeg i tilknytning til dette derfor tenke meg å spørre hvorfor det er først nå, i et skriftlig svar fra statsråden, at Stortinget får beskjed om at sannsynligheten for å nå styringsmålet er lavere enn før, og ikke der informasjonen skulle vært gitt, nemlig i statsbudsjettet for 2019.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:58:46]: Premisset for spørsmålet er feil. Dette er informasjon vi har gitt hele tida. Jeg viste til studien fra Forsvarets forskningsinstitutt, som gjennomgår de forskjellige metodene man kan bruke for å skape progner for valuta, og de anbefaler å fortsette med den metoden man har brukt.

Hvis en valutakurs er høy over lang tid, høyere enn man i utgangspunktet hadde beregnet, vil sannsynligheten for å nå styringsmålet minke. Men det er ikke underslått informasjon. Dette er en erkjennelse som har vært klar hele tida.

Det er mange år igjen av kampflyprogrammet. Det er ikke sånn at vi i dag kan sette to streker under svaret på hva kampflyprogrammet vil koste. Vi opererer med progner.

Audun Lysbakken (SV) [11:59:36]: Det er feil at dette er en erkjennelse som har vært der hele tiden, for erkjennelsen av at det er lavere sannsynlighet enn før for å nå styringsmålet, er jo ny. Den ser ut til å ha vært der da regjeringen la fram statsbudsjettet, fordi tidligere henvisninger til styringsmålet i budsjett dokumentene ble tatt ut. Og den er der tydelig nå, for forsvarsministeren har innrømmet i et skriftlig svar til meg at sannsynligheten for å nå målet er lavere enn før.

Dette er åpenbart viktig informasjon når Stortinget skal ta stilling til kjøp av flere kampfly, som Stortinget skulle i høst. Hvordan kan forsvarsministeren mene at det ikke var relevant å si tydelig fra til Stortinget i forbindelse med budsjettproposisjonen at sannsynligheten for å nå styringsmålet var lavere enn før?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:00:27]: Jeg er ennå uenig i premisset for både spørsmålet og konklusjonen som representanten leverer fra talerstolen. Vi snakker om styringsmål, og vi snakker om kostnadsrammer. Vi er innenfor kostnadsrammen med de prog-

nosene som foreligger. Styringsmålet, med de kostnadsreduksjonene som er gjort, viser at kampflyprosjektet som sådant – hvis man holder valutaen utenfor – leverer veldig godt.

Den framtidige utviklingen er avhengig av flere ting enn bare valutaen. Den er avhengig av prisutvikling på flyene, den er avhengig av effektivisering – altså reduksjon i pris, som man hittil har veldig god erfaring med og veldig god historikk på – og den er avhengig av valutadelen. Vi har ikke undersøkt denne typen informasjon. Dette har ligget i alle proposisjoner som har vært levert siden kampflyprogrammet ble vedtatt i 2011–2012. Det er prognoser, og foreløpig er vi innenfor kostnadsrammen. Vi er altså på trygg grunn.

Spørsmål 13

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:01:46]: «Ifølge Forsvarsdepartementet er 37 pst. av kampflykjøpet betalt ved utgangen av 2018. Prognosene for framtidig valutakurs vil variere, men vi vet kursen på allerede betalte regninger.

Hvor mye har vi betalt i norske kroner for de betalingene som er gjort så langt i kampflyprogrammet, og hvor mye estimerer Forsvarsdepartementet at de resterende betalingene vil komme på, i den valutaen de skal betales i – som i hovedsak vil være amerikanske dollar – og basert på hvilken vekslingskurs?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:02:23]: Ved utgangen av 2018 er det utbetalt om lag 30 mrd. kr av den forventede kostnaden for anskaffelsen. Dette ble Stortinget orientert om i budsjettforslaget for 2019. I 2019-budsjettet opplyste vi Stortinget om at den siste usikkerhetsanalysen viser en forventet kostnad på 82,7 mrd. kr. Det innebærer at det gjenstår utbetalinger på i overkant av 50 mrd. kr.

Om lag 85–90 pst. av gjenstående anskaffelseskostnader er forventet å påløpe i dollar. For de gjenstående utbetalingene har vi lagt til grunn en gjennomsnittlig dollarkurs på 7,7. Vi har benyttet samme metodikk som Finansdepartementets kvalitetssikrere anbefalte da kostnadsrammene ble vedtatt i 2012, og som Forsvarets forskningsinstitutt anbefalte å videreføre i 2016.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:03:11]: Jeg takker for svaret.

Her har vi fått etablert – som også spørsmålsstilleren i forrige spørsmål, Lysbakken, er inne på – at SSB har gått over til en annen metodikk for å beregne valutakurs. Så hører vi i svaret her at man fortsatt legger til grunn en valutakurs på 7,7 i de videre usikkerhetsanslagene. Jeg er fristet til å spørre forsvarsministeren: Når

man ser at et viktig fagmiljø som SSB endrer sine metoder, bør ikke det gi grunnlag for at Forsvarsdepartementet vurderer om de beregningene og de vurderingene som nå gjøres med den valutakursen – som har vist seg å være for lav – er riktige?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:03:55]: Som jeg også sa til forrige spørsmålsstiller: Vi har gjort de vurderingene. Vi fikk FFI til å gjennomgå metodikken. FFI mener ennå at for dette programmet er det riktig å fortsette med den metodikken vi har.

Vi gjør hvert år usikkerhetsanalyse og gir prognoser for hvordan kostnadsutviklingen i kampflyprogrammet vil være for de neste årene. Det er ikke sånn at vi bestemmer oss i dag for en valutakurs, og så blir den stående hele tida. Vi gjør denne usikkerhetsanalysen hvert år, og så informerer vi Stortinget om det. Derfor mener vi at vi er godt innenfor, all den tid prognosene også i år holder oss innenfor kostnadsrammene som Stortinget har satt for programmet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:04:35]: At man gjør de usikkerhetsvurderingene hvert år, er vel og bra, men Stortinget har ikke fått informasjonen om at sannsynligheten for å nå styringsmålet er lavere. Man gjør de vurderingene, men uten å gi Stortinget informasjon om at sannsynligheten for å nå styringsmålet er blitt lavere. Hvorfor har man ikke opplyst i budsjettokumentene til Stortinget om at den sannsynligheten nå er blitt lavere?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:05:03]: Sannsynligheten er lavere nå enn det den var tidligere fordi prognosene for dollarkursen har holdt seg høye. Men dette er et program som har mange år igjen. Derfor er det viktig å vurdere hva slags metodikk man bruker. Den metodikken vi bruker, er anbefalt av FFI. Det er den som er valgt av kvalitetssikrerne tidligere. Det er den Stortinget godkjente da man sa ja til prosjektet.

Når vi gjør usikkerhetsanalysene og ennå holder oss innenfor kostnadsrammene, mener vi at vi er på trygg grunn. Så vil vi informere Stortinget hvis vi ser at vi kommer utenfor kostnadsrammene. Men det er ikke sånn at det er ukjent – verken metodikken i dette eller hva slags følger en vedvarende høy dollarkurs vil kunne få for programmet.

Spørsmål 14

Freddy André Øvstegård (SV) [12:06:08]: «Stortinget har vedtatt en usikkerhetsavsetning for kampflykjøpet. Beregningene for totalkostnadene ligger nå over styringsmålet, men innenfor kostnadsrammen,

ifølge Forsvarsdepartementet. Statsråden sier i svar på skriftlig spørsmål fra SV at «Så langt har vi ikke måttet skyve på andre prosjekter for å finansiere kampflyanskaffelsen». Samtidig er det ikke vedtatt hvor pengene skal tas fra.

Hvilke investeringer i Forsvaret vil måtte vike når en må begynne å bruke av usikkerhetsavsetningen?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:06:52]: Siden 2016 er Stortinget orientert om at høy dollarkurs kan medføre at styringsramma for anskaffelsen ikke vil kunne oppnås. Usikkerhetsanalysene som gjennomføres årlig, er et øyeblikksbilde. En rekke forhold kan endre på anslaget for forventet sluttkostnad for anskaffelsen. Hvorvidt anskaffelsen vil kunne holdes innenfor styringsmålet, vil avhenge av effekten av de kostnadsreducerende tiltakene som gjennomføres, utfallet av framtidige forhandlinger og ikke minst utviklingen av valutakursen de neste seks årene. Derfor er det for tidlig å angi bevilgningsbehovet for kampflyanskaffelsen i de gjenstående årene av anskaffelsen. Dersom det blir behov for å benytte hele eller deler av usikkerhetsavsetningen, vil regjeringen vurdere dette bevilgningsbehovet helhetlig opp mot andre prosjekter og øvrige satsingsområder. Dette vil regjeringen på ordinær måte komme tilbake til i de årlige budsjettproposisjonene, noe som er helt i henhold til Stortingets bevilgningsreglement.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:07:47]: For å sette det litt i perspektiv: I 2013 skrev Bergens Tidende om hvilke prosjekter Forsvaret den gang måtte skyve på som følge av kampflykjøpet. Det dreide seg bl.a. om ti prosjekter i Hæren, elleve i Marinen og tolv i Luftforsvaret. Mange av de sakene har det vært heftige politiske debatter om siden. Det var taktiske transporthelikoptre, det var pansrede kjøretøy, utsettelse av ubåtkjøp, f.eks. Det er interessant lesning med dagens øyne. Derfor lurer jeg på om statsråden virkelig mener at man på nåværende tidspunkt ikke mener det er interessant å opplyse om å bruke opp en usikkerhetsavsetning på anslagsvis 10,5 mrd. kr, når det var 3 mrd. kr i 2013. Vil ikke det ha noen innvirkninger på andre investeringer i Forsvaret som det er interessant å opplyse Stortinget om per dags dato?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:08:48]: Det er helt feil at vi har måttet skyve på noe av hensyn til kampflyprogrammet. Kampflyprogrammet er prioritert. På en lang liste over ting Forsvaret vil gjøre, har vi grundige prosesser, demokratiske prosesser, for å prioritere hva vi skal satse på. Kampflyprogrammet ble prioritert. Vi bruker forsvarssjefens fagmilitære råd. Det er en rekke prosjekter under det som prioriteres ut, men det er i

henhold til operativ evne, i henhold til hvordan vi skal utvikle Forsvaret. Det handler ikke om noe som man ikke får til av hensyn til endringer i kostnadsbildet for kampflyprogrammet. Det er en uriktig framstilling. Om den er hentet fra Bergens Tidende, eller om den kommer fra representanten selv, vet jeg ikke, men den er helt uriktig.

Som jeg sa, er det en rekke forhold som vil påvirke prisbildet for kampflyanskaffelsen framover, og vi opererer med årlige budsjetter i Stortinget. Vi vil komme tilbake i de årlige budsjettene med de prioriteringer vi mener må gjøres i henhold til utviklingen.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:09:52]: Hvis vi godtar svaret om at det ikke har vært nødvendig, og ikke blir nødvendig, å skyve på noen investeringer som følge av kampflykostnader, må jo det i så fall være fordi det aldri har blitt planlagt. Saken fra 2013, som statsråden kan se i Bergens Tidende selv, viser med all tydelighet at Forsvaret har måttet prioritere ned Hæren og Sjøforsvaret, med altså elleve prosjekter i Marinen, ti prosjekter i Hæren og tolv i Luftforsvaret – og det som en kostnad på 3,2 mrd. kr den gang. Nå snakker vi om – muligens – 10 mrd. kr, og til høsten er det jo lagt opp til at de siste seks flyene skal bestilles. Mitt siste spørsmål til statsråden er: Vil forsvarsministeren da insistere på det samme antallet fly, uansett hva kostnadsbildet blir i kampflyprogrammet?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:10:49]: Til det siste: Det er en vurdering vi skal komme tilbake til når vi kommer til Stortinget med eventuelt innkjøp av de siste. Det blir jo ikke riktigere fordi om ting har stått i Bergens Tidende. Det er faktisk sånn at vi har en grundig prosess for hvordan vi prioriterer investeringer i Forsvaret. At noen i Hæren ønsker seg noe, men at budsjettene ikke rekker helt til, handler ikke om at man må skyve på ting av hensyn til kostnadsbildet på kampflyprogrammet. Nei, kampflyprogrammet har i forhold til prognosene fra 2012, da det ble vedtatt, spart 8 mrd. kr. Det er 8 mrd. kr billigere. Så er valutaen en utfordring som ligger ved siden av, som både var beskrevet da proposisjonen ble lagt fram, og har vært beskrevet i all rapportering fra regjering til Stortinget, også etterpå. Vi skal komme tilbake – vi kommer tilbake i de årlige budsjettene med hvordan vi prioriterer investeringer i Forsvaret, og vi kommer tilbake i langtidsplanen neste vår med hvordan vi ser for oss en langsiktig utvikling av det norske forsvaret.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Katrine Boel Gregussen til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:12:08]: «I forbindelse med vedtaket om å kjøpe 52 F-35 kampfly ble det vedtatt et styringsmål for kjøpet og en kostnadsramme. Differensen mellom de to er usikkerhetsavsetningen. I en rekke artikler i Bergens Tidende den siste tiden har det blitt lagt fram tall som tilsier at denne usikkerhetsavsetningen er i ferd med å bli brukt opp på grunn av økte utgifter til kampflykjøpet.

Hva er den prisjusterte usikkerhetsavsetningen på i dag, og når ligger det an til at Forsvarsdepartementet må bruke denne?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:12:43]: La meg innlede med å minne om at regjeringen har holdt Stortinget fortløpende orientert om kostnadsutviklingen i kampflyanskaffelsen. Helt siden 2016 har vi orientert om hvordan forventet kostnad ligger an i forhold til prisjustert styringsramme og kostnadskraft.

Usikkerhetsavsetningen for kampflyanskaffelsen er på om lag 10,5 mrd. 2019-kroner. Det er differansen mellom prisjustert styringsramme og kostnadsramme, slik vi orienterte Stortinget om senest i budsjettproposisjonen for 2019.

Usikkerhetsanalysene som gjennomføres årlig, er et øyeblikksbilde. En rekke forhold kan endre på anslaget for forventet sluttkostnad for anskaffelsen. Kostnaden for anskaffelsen vil avhenge av effekten av de kostnadsreducerende tiltak som gjennomføres, utfallet av framtidige forhandlinger og ikke minst utviklingen av valutakurs de neste seks årene.

Det er for tidlig å slå fast at vi vil komme til å måtte bruke av usikkerhetsavsetningen, og i så fall hvor mye det vil være. Det vil vi måtte komme tilbake til når vi ser den videre kostnadsutviklingen i programmet. Det er fremdeles seks år igjen av den planlagte anskaffelsen. Jeg har ikke forkastet styringsramma. Det er fortsatt ramma kampflyprogrammet skal jobbe for og holde seg innenfor.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:13:52]: Når det blir mindre sannsynleg at ein skal nå styringsmålet, som statsråden har orientert Stortinget om på spørsmål frå Audun Lysbakken, gir ein mindre informasjon til Stortinget i budsjettet. Det er klart at da går alarmklokkene på Stortinget, for det er snakk om kolossalt mange pengar, og det vil kunne få heilt utilsikta konsekvensar for både Forsvaret og velferd, slik som eg høyrer statsråden argumenterer her. Når det gjeld den informasjonen

nen som Stortinget måtte hale ut av statsråden, om at det var mindre sannsynleg at ein ville nå styringsmålet, altså at ein må begynne å bruke meir pengar, er spørsmålet om statsråden på noko som helst tidspunkt har fått informasjon om at det var svært lite sannsynleg at ein ville nå dette målet.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:14:51]: Først må jeg få lov til å skyte inn at all informasjon som Bergens Tidende har i denne saken, har de hentet fra de dokumentene som regjeringen har levert til Stortinget. Det er ikke slik at vi har underslått noe kunnskap. Hvis representanten ikke vet det, kommer det av at han ikke har lest eller ikke forstår det som står i dokumentene.

Tidspunkt for en eventuell bruk av usikkerhetsavsetningen vil avhenge av kostnadsutviklingen i programmet. Så må jeg få lov å presisere: Begrepet «prognose» handler om et framtidsbilde. Det er ikke slik at vi ser en prognose for kostnadsutviklingen, valutautviklingen, og så har vi dermed brukt av usikkerhetsavsetningen. Hvis vi skal bruke av usikkerhetsavsetningen, må vi tilbake til Stortinget på ordinær måte i budsjettokumentene og opplyse om det.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:15:46]: Statsråden har nettopp forklart at prognosen ser dårlegare ut no. Det er altså mindre sannsynleg no å nå styringsmålet – altså meiner ein at ein er på veg i gal retning. Frykta til Stortinget er at ein alt er i gang med å sjå på usikkerhetsavsetninga, som vil ha store konsekvensar for resten av budsjettet som Stortinget har ansvaret for. Da er det veldig interessant for Stortinget å vite kvifor. Eller la meg formulere det på ein annan måte, for vi veit faktisk at informasjonen til Stortinget var dårlegare i statsbudsjettet. Da er spørsmålet: Har statsråden på noko som helst tidspunkt fått vite at det er svært lite sannsynleg å nå styringsmålet i dette prosjektet?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:16:35]: For det første er ikke informasjonen i statsbudsjettet dårligere enn den har vært. Hva statsråden har fått vite, er det fullt mulig å lese seg til, for det jeg har fått vite om prosjektet, har vi informert videre til Stortinget om i de budsjettproposisjonene, de dokumentene vi har levert. Det har vært levert jevnlig informasjon.

Så er det slik at en prognose er ikke to streker under svaret. En prognose er et framtidsbilde. En prognose sier ikke noe, som representanten her antydte, om at man har brukt av usikkerhetsavsetningen. Nei, det har man ikke gjort. Vi har hittil ikke måttet skyve på noe av hensyn til kampflyprogrammet. Det har gått innenfor de rammene man foreslo. Det er spart betydelig i forhold til prognosene for styringsmålet, og så har man en valutautfordring som vi åpent har informert om gjennom

hele regjeringstida vår. Her er ikke noe som er skjult. Hvis det er informasjon som mangler hos representanten, er det bare å lese, så finner man det.

Spørsmål 16

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Mona Fagerås til forsknings- og høyere utdanningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Marius Meisfjord Jøsevoll.

Marius Meisfjord Jøsevoll (SV) [12:17:52]: «Hvordan mener statsråden ledelsen ved Nord universitet har fulgt opp kongelig resolusjon og fusjonsplattformen mellom Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Universitetet i Nordland, og mener statsråden oppfølgingen er i tråd med de styringssignaler som er gitt i denne saken?»

Statsråd Iselin Nybø [12:18:34]: Nord universitet er opprettet gjennom to kongelige resolusjoner: én om Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag og én om Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna. Begge de to kongelige resolusjonene refererer overordnet til målene institusjonene hadde utarbeidet for sammenslåingen. De legger verken føringer for eller begrensninger på de fullmaktene som etter loven ligger til styret for universitetet.

Den første resolusjonen sier følgende:

«Institusjonene har lagt til grunn at sammenslåingen skal gi et nytt universitet, som skal bidra til å fremme et bærekraftig og verdiskapende samfunns- og arbeidsliv, styrke den nasjonale kunnskapsallmenningen og bidra til en bedre regional fordeling av kompetanse og kunnskapsutvikling for fremtiden.

Forskning og utdanning ved universitetet skal kjennetegnes av nærhet mellom universitetet, samfunn, offentlig sektor, næringsliv og studenter. Utvikling av nye og innovative arbeidsformer skal også stå sentralt i universitetets virksomhet.»

Jeg mener at Nord universitet jobber hardt for å oppfylle disse målene. Det at styret skal ta stilling til studiestrukturen, er en del av den utviklingsavtalen som ble inngått mellom departementet og universitetet, og det er en utviklingsavtale som er inngått etter dialog mellom universitetet og departementet.

Som kjent har jeg før styret skulle behandle saken om rapporten fra rektor, i brev form kommet med noen synspunkter som jeg synes det er viktig at styret vurderer. I styremøtet ba styret selv om at det ble gjort ytterligere utgreiinger i tillegg til det som allerede var

lagt fram i rapporten fra rektor, og forslaget til ny studiestruktur er sendt på høring slik at enda flere synspunkter kan komme inn og bli vurdert før beslutning skal fattes.

Jeg synes dette viser at styret har hatt en god oppfølging av de styringssignalene som er gitt.

Marius Meisfjord Jøsevoll (SV) [12:20:48]: Jeg takker statsråden for svaret.

I Steinkjer vil Nord universitet flytte fra et bygg på 10 000 m², der Steinkjer kommune har investert 450 mill. kr. Ifølge NRK Trøndelag har universitetet forpliktet seg til å betale en husleie på 180 mill. kr over en tiårsperiode. På Nesna vil husleiekostnadene for den tiårige avtalen som gjenstår, beløpe seg til 240 mill. kr. Det er også kostnader forbundet med å flytte fra de andre studiestedene. Samtidig fremmer Nord universitet behov for å utvide bygningsmassen andre plasser, bl.a. med Blått bygg i Bodø.

Finner statsråden det rimelig at Nord universitet betaler husleie på flere hundre millioner kroner for lokaler de ikke vil benytte seg av, samtidig som universitetet krever at staten finansierer nye bygg på hver institusjon?

Statsråd Iselin Nybø [12:21:45]: De forpliktelsene som Nord universitet har inngått, er forpliktelser som, slik sett, fortsatt vil gjelde – det vil være en juridisk vurdering. Blått bygg i Bodø er jo noe som de også har hatt ønske om en god stund.

Jeg mener at når det kommer til bygg, når det kommer til de forpliktelsene, de leieavtalene, som de har inngått, enten det måtte være på Nesna eller andre plasser, er det noe som må inngå i den vurderingen som styret skal ta, sammen med andre vurderinger som også må ligge til grunn før de fatter beslutningen.

Nå har vi sendt denne rapporten på høring. Da regner jeg med at det kommer ulike synspunkter, ulike innvendinger, ulike meninger om de ulike forslagene som ligger i rapporten, og det er på bakgrunn av helheten i dette styret må ta stilling i saken, og framtidige leiekostnader må være én del av det.

Marius Meisfjord Jøsevoll (SV) [12:22:50]: Jeg takker statsråden.

Det vi har sett over tid, både på Nesna, i Sandnessjøen og også andre plasser, er at det har vært en nedbygging som ikke har vært i tråd med nettopp det statsråden siterte fra i den kongelige resolusjonen om at man skal «styrke den nasjonale kunnskapsallmenningen og bidra til en bedre regional fordeling av kompetanse og kunnskapsutvikling for fremtiden.»

Når vi nå ser at vi kommer til å ha en stor mangel på sykepleiere i årene som kommer, vi kommer til å ha en stor mangel på lærere i årene som kommer – mener ikke

da statsråden det er uklokt over tid å ha bygd ned, i motsetning til det som var intensjonen i fusjonssamtalene, og i motsetning til det som er klare politiske mål både for samfunnet, slik jeg forstår det, og også for denne regjeringen?

Statsråd Iselin Nybø [12:23:47]: I det brevet som jeg sendte til styret, er en av de tingene som jeg har adressert der, nettopp koblingen til helseforetakene. Det er en utfordring å få nok sykepleiere i framtiden. Det er et stort behov. Men det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom studieplassene og antallet studenter som går ut, og hvor de utdannes. Jeg mener at ikke bare for Nord universitet, men for alle våre sykehus som tilbyr sykepleierutdanning, må vi ha en god dialog med helseforetakene for å skaffe nok praksisplasser, og vi må sørge for at vi kan ha desentraliserte utdanninger i resten av landet for å sørge for at kommunene der ute får den kompetansen og den arbeidskraften som de trenger. Det mener jeg er en stor utfordring som vi står overfor nå, og som ikke bare gjelder Nord universitet. Men sykepleierutdanningen og behovet for slik arbeidskraft som den gir, er absolutt noe jeg mener styret må ta med seg når de skal fatte beslutning.

Spørsmål 17

Fra representanten Åsunn Lyngedal til samfunnsikkerhetsministeren:

«I 2015 ble det bestemt at det skal etableres en fagskole ved Norges brannskole i Tjeldsund kommune. Mer enn fire år etter løftet om etablering vet vi ikke når skolen kan ta imot elever, undervisningsbygg mangler, og hybler er umulig for kommune og lokalt næringsliv å planlegge. Frustrasjonen blant Norges mange brannmannskaper over at fagskoleutdanningen ikke kommer i gang, er stor, og kom nylig til uttrykk i TV2.

Hva skyldes manglende framdrift, og hvem er ansvarlig for at oppstart er i det blå?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 18

Jan Bøhler (A) [12:25:12]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justis- og innvandringsministeren:

«Vi har i de senere år sett en stor økning i saker som angår familievold og vold i nære relasjoner. Gjennom prosjekt November og andre tiltak har det framkommet at i noen miljøer og i noen områder vil denne typen fysisk og psykisk vold ofte kunne henge sammen med æreskultur, sosial kontroll, planer om arrangerte ekte-

skap med press m.m. I dag fins det ingen registrering i straffesakssystemet som gjør at det kan lages statistikk over antall slike saker.

Er statsråden enig i at det er viktig å vite hvor mye av økningen i vold i nære relasjoner som henger sammen med æreskultur og sosial kontroll, og vil han gå inn for at det innføres en egen koding og registrering av slike saker i straffesakssystemet?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:26:02]: Først av alt vil jeg takke representanten Bøhler for hans engasjement på et område som regjeringen har satt ganske høyt på den politiske dagsordenen.

Vold i nære relasjoner har mange uttrykk. Det kan handle om vold og overgrep mot nåværende eller tidligere partner, om barn, barnebarn eller andre nære slektningers overgrep mot eldre, om barn som opplever vold fra sine egne foreldre, eller om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Uavhengig av hvilken form volden tar, er dette alvorlig kriminalitet som rammer den som er utsatt for det, mest der hvor vedkommende skulle være tryggest, nemlig sitt eget hjem. Gjennom vårt lovverk er vi svært tydelig på at kultur, skikker, religion, tradisjon eller såkalt ære aldri skal kunne legitimere voldshandlinger. Det blir også reflektert i Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, som Norge har ratifisert i 2017.

Når det gjelder kodingen, også dagens koding, i straffesakssystemet, følger det i all hovedsak inndelingen av bestemmelsene i straffeloven. Det som etterspørres av representanten Bøhler, omhandler motivet bak den straffbare handlingen, og det er noe mer komplisert å registrere i straffesakregisteret. Det vil ofte knytte seg ulike motiv til én og samme handling, f.eks. kan en voldshandling knyttes til både ære og sjalusi, og det kan også handle om psykiske problemer og rus. I tillegg vil kunnskap om motivet bak handlingen framkomme gradvis underveis i påtalebehandlingen og i rettsbehandlingen av en straffesak.

Jeg synes likevel problemstillingen er viktig. Vi har lyst til å gå videre og undersøke om dette rett og slett er praktisk mulig, og om det gir den nødvendige og verdifulle informasjonen, slik at man kanskje kan komme enda nærmere i det å kunne forebygge på dette området.

Jan Bøhler (A) [12:28:16]: Jeg takker statsråden for svaret og for at han tydelig uttrykker interesse for å gå inn i det.

I Sverige, allerede i 2012, kom Brottsförebyggande rådet, BRÅ, med en rapport om at æresvold ikke blir identifisert, og ville gjøre noe med det. Det ble lagd en undersøkelsesmodell i Sverige som kalles Patriark, der man prøver å få fram de sidene av disse voldssakene som

angår ære. Der har man fått mye mer tall på det enn det vi har i Norge.

Astrid Anne Holm, seksjonsleder for etterforskning av vold i nære relasjoner i Enhet øst i Oslo politidistrikt, og hennes etterforsker Jasmina Holten har tatt opp det samme her, at vi har store mørketall, og at det går rettsaker der æresvold egentlig ligger til grunn, uten at det framkommer i etterforskningen og i rettsføringen. Da blir det store hull i måten saken tas opp på.

Statsråd Jøran Kallmyr [12:29:22]: Risikoverktøyet SARA, Spousal Assault Risk Assessment Guide, og Patriark innføres nå i alle landets politidistrikt. Det er verktøy som vil bidra til å strukturere politiets arbeid om trusselvurderinger i saker som omhandler partnervold og æresrelatert vold. I 2014 ble det satt i gang et eget forskningsprosjekt om vold i nære relasjoner, og det skal nå videreføres i en femårsperiode, fram til 2024.

Jeg er helt enig i representanten Bøhlers innvending om at vi vet for lite om dette. Vi har rundt 3 500 saker om vold i nære relasjoner hvert eneste år i Norge. Det er klart vi har altfor lite informasjon om hvilke av de sakene som spesielt omhandler tvangsekteskap, kjønntlemlestelse og vold som er utført pga. ære som motiv.

Jan Böhler (A) [12:30:24]: Jeg takker også for tilleggswaret, og jeg vil understreke alvoret i å få fram at hvis det handler om æresvold, er det noe enda mer omfattende og grovt enn tradisjonell vold i nære relasjoner, som også er veldig grovt. Det er klart, er det æresvold, står en klan, en storfamilie, bak, noe som også kan henge sammen med hvordan de opererer i opprinnelses- eller hjemlandet. Det blir en slags form for organisert kriminalitet der noen presses til å utøve æresvolden på vegne av storfamilien. Da må man etterforske dem som står bak, de som bestiller handlingen og presser dette igjennom. Da må altså politiet gjennomføre en mye større operasjon enn om de bare behandler det som én enkelt voldssak med én utøver. Derfor er alvoret i dette at det er mye vi ikke får nøstet opp og mye som foregår i det norske samfunnet som vi ikke ser, så lenge vi ikke registrer dette.

Jeg vil gjerne spørre statsråden om han ser at sakene og etterforskningen blir helt annerledes hvis man har dette perspektivet.

Statsråd Jøran Kallmyr [12:31:33]: Jeg tror politiet tar disse sakene på ganske stort alvor. Vi har hatt flere saker som vi har rullet opp i Norge. Det vi er redd for, er de store mørketallene. Om det løses ved å kodifisere sakene litt annerledes i straffesakregisteret, er jeg litt usikker på. Men som sagt, jeg synes det er interessant og jeg kommer til å gå videre for å vurdere det. Så må vi vurdere om det krever en uforholdsmessig stor ressursinnsats i for-

hold til det resultatet og den informasjonsverdien man får tilbake igjen. Det aller viktigste er å ha gode nok etterforskere til å kunne etterforske disse sakene og å være klar over kompleksiteten, som representanten Böhler på en god måte forklarte i sitt innlegg her i Stortinget.

Spørsmål 19

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til justis- og innvandringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Geir Pollestad.

Geir Pollestad (Sp) [12:32:39]: «Stadig flere nordmenn opplever å bli avvist når de ønsker å betale med kontanter bl.a. i butikker, i helsevesenet og når de ønsker å gjøre innskudd og uttak i banker. Til tross for tydelige råd fra Norges Bank om å stramme inn regelverket og at Stortinget har gjort det klart at retten til å betale kontant må sikres, varsles ingen juridiske grep fra regjeringen i årets finansmarkedsmelding.

Hvorfor trenerer statsråden arbeidet med å sikre kontantbrukernes interesser?»

Statsråd Jøran Kallmyr [12:33:16]: Det framgår av finansmarkedsmeldingen for 2019 at Justis- og beredskapsdepartementet vil se nærmere på reglene om rett til kontantbetaling i etterkant av arbeidet med ny finansavtalelov. Regjeringen har altså varslet at den vil se på dette regelverket. Det dreier seg med andre ord ikke om en trenering, men om å behandle viktige saker i tur og orden. Det er ikke trenering at et lovforslag ikke blir forelagt Stortinget i nøyaktig det øyeblikket en stortingsrepresentant har blitt opptatt av det.

Det følger av finansavtaleloven § 38 at en forbruker alltid har rett til å gjøre opp med kontanter. Jeg er enig i at vi skal ha som utgangspunkt at en forbruker skal ha rett til å betale med kontanter. Det kan være behov for å styrke denne retten i visse situasjoner. Særlig gjelder det for de mest grunnleggende tjenestene, som vi alle er avhengige av, slik som mat og transport. Det utvikles stadig nye kontantfrie løsninger, men vi er nødt til å holde fast ved at man samtidig skal kunne få dekket sine grunnleggende behov uten å måtte benytte seg av kontantfrie betalingsløsninger.

Selv om man støtter opp om prinsippet om retten til å betale med kontanter, er det ikke så enkelt å slå fast at man alltid skal ha en slik rett. Det reises en rekke spørsmål om hvordan en slik rett skal anvendes i praksis, og ikke minst om hvordan loven skal formuleres. Det er f.eks. ikke åpenbart at det må gjelde uten unntak. Man kan f.eks. ikke kreve å få betale med kontanter når man handler på internett eller kjøper en applikasjon til mobiltelefonen sin. Jeg viser i den sammenheng til at nåvæ-

rende bestemmelse i finansavtaleloven virker tilforlættelig nok ved første øyekast, men at den har vist seg å reise en rekke tolkningsproblemstillinger.

Hva betyr det f.eks. at man har rett til å betale med kontanter hos betalingsmottaker? Holder det f.eks. at man ved busstjenester betaler med kontanter på transportleverandørens hovedkontor, eller har man rett til å betale med kontanter om bord på alle busser og tog, eventuelt på alle bussholdeplasser?

Det kan så klart være fristende å slå fast en regel om at kunden alltid skal ha rett til å betale med kontanter der tjenesten mottas, men da oppstår en annen problemstilling: Hva med strømgjeldingen, f.eks.? Skal den kunne betales kontant der strømmen mottas? Det siste er et eksempel på at det er utfordringer knyttet til å gi generelle regler som det er praktisk å benytte i alle situasjoner.

Vi har en lov, finansavtaleloven, som ble vedtatt i 1999. Jeg husker den loven godt. Det var noe av det første jeg leste om på jussen i år 2000. Det har skjedd en del med betalingsløsningene siden da. Nå har digitaliseringen av betalingsløsningene kommet for fullt, og det reiser en rekke nye problemstillinger. Det er vi nødt til å håndtere i den nye finansavtaleloven. Da må vi ha regler som treffer, og man må være presis, og det er det faktisk ganske komplisert å finne ut av.

Geir Pollestad (Sp) [12:36:18]: Eg takkar for svaret. Det er ikkje berre ein stortingsrepresentant som etterlyser denne lovendringa. Òg sentralbanksjef Øystein Olsen har gjort det, ifølgje ei sak i NTB den 31. januar 2019, på bakgrunn av eit brev som er sendt til Finansdepartementet, der det vert etterlyst.

Eg registrerer at statsråden dreg opp grensetilfella. Dei er juridisk interessante, og ein kan ha mykje hygge med dei, men realiteten ute i samfunnet er nok at det òg i dei tilfella der det er klarare, er i ferd med å skli ut. Då er det viktig å ta ei politisk avgjerd og få på plass eit lovverk som sikrar kontantane si stilling.

Mitt spørsmål er: Når kan Stortinget venta seg eit lovforslag frå regjeringa om dette, med ei innskjerping av plikta til å betala med kontantar?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:37:19]: Vi har oppfølgingsmekanismer innanfor dagens finansavtalelov også, og hvis betalingstjenesten er i åpenbar strid med dagens finansavtalelov, er det muligheter for å ta det videre. Man kan bruke markedsføringsloven, og man kan gå til Forbrukertilsynet eller Markedsrådet. Men når det gjelder hvordan man skal følge opp en slik lov, kan man ikke bruke straffesakssporet, for det er jo her snakk om en privatrettslig regel.

Vi er nødt til å vurdere hva slags sanksjoner man kan ha, men man kan ikke ha sanksjoner uten at man har gjort noe som er i strid med loven. Derfor må man utforme en presis lov som sikrer at de som skal og må betale med kontanter, får mulighet til det, samtidig som vi greier å avgrense det på en slik måte at vi ikke skaper u hensiktsmessige betalingsløsninger i samfunnet. Det er ganske komplisert. Dette er som sagt en lov fra 1999 som nå må rustes opp for å håndtere dagens forhold.

Geir Pollestad (Sp) [12:38:33]: Eg takkar igjen for svaret. Det er viktig å understreka at dette ikkje er ein rett for dei som må betala med kontantar. Det er viktig å ha ei betalingsløyising som ikkje er avhengig av tredjemann, og som kan vera i beredskap. Effektivitetsomsyn vart òg teke med av sentralbanksjefen.

Det breier seg ein praksis, f.eks. innanfor hotellbransjen, der ein reklamerer med at ein er eit kontantfritt hotell. Blant anna har eit hotell som regjeringa burde kjenna godt, Hotel Jeløy Radio, frå 1. januar 2019 vorte eit såkalla kontantfritt hotell.

Sivert Bjørnstad, som er finanspolitisk talsmann i Framstegspartiet, seier at dette er eit lovbrøt og bør påpeikast. Han seier òg at ein treng sterkare sanksjonar mot dei som bryt lova. Då er mitt spørsmål:

Meiner statsråden at det er greitt at f.eks. hotell vert kontantfrie?

Statsråd Jøran Kallmyr [12:39:35]: Dette er, som jeg har sagt, en privatrettslig regel i finansavtaleloven. Justis- og beredskapsdepartementet har ikke kompetanse til å gi pålegg eller sanksjonere brudd på denne loven. Derfor føler jeg det blir feil av meg å gi en vurdering her av hvorvidt et konkret hotell har brutt loven eller ikke.

Vi skal fremme en proposisjon om en ny finansavtalelov i løpet av denne høsten. Der kommer disse problemstillingene til å bli vurdert, og da vil vi også vurdere om man skal ha noen sanksjonsmuligheter overfor brudd på denne loven. Vi er opptatt av å sikre at man fortsatt skal ha mulighet til å betale med kontanter.

Presidenten: Sak nr. 2 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:40:21]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

